

LAISVĖ

Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second
class matter at the
Post Office of Jama-
ica, N. Y., under the
Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

RECEIVED

OCT 20 1983

STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

LAISVĖ — LIBERTY

Savaitinis

Jungtinės Valstijos \$12.00
Kanadoje \$15.00
Kitur užsienyje \$15.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 39

★ ★ ★ ★ ★

PENKTADIENIS, SPALIO [OCTOBER] 14, 1983

OZONE PARK, N. Y. 11417

★ ★ ★ ★ ★

72-IEJI METAI

KRISLAI

"Bonnie and Clyde"
Imantas Zieduonis
Raginimas jaunimui
"Potiomkino" reikšmė

R. BARANIKAS

Bonnie ir Clyde yra beveik mitologiniai charakteriai Amerikos šiuolaikinėje tautosakoje: Clyde buvo banditas, plėšikas, žudytas, kuris buvo pasiryžęs per bet kokius žiaurumus atsiekti savo tikslą; Bonnie buvo jo meilužė, kuri jam aktyviai padėjo jo nusikaltimuose. To pavadinimo filmas buvo labai pagarsėjęs prieš keliolika metų.

Dabar tie du vardai vėl sumirgėjo spaudos puslapiuose, bet visai kitokiam kontekste: kuomet naujai išrinktas Britanijos Darbo partijos lyderis Neil Kinnock kalbėjo darbiečių suvažiavime Brightone, jis pasakė: "Premjerė Thatcher ir prezidentas Reaganas yra Bonnie ir Clyde su branduoliniu ginklais..."

● Rygoje išeinančiame savaitraštyje "Literatura un maksla" tilpo pasikalbėjimas su Latvijos poetu Imantu Zieduoni. Tarp kito ko jo klausia, ar jis mano, kad latvių kalba darosi turtingesnė arba skurdesnė. Jo atsakymas buvo: skurdesnė. Jo aiškinimas idomus: jis sakė, kad visos pasaulio kalbos darosi skurdesnės, nes jos labiau "internacionalėja", darosi artimesnės, įjungia vis daugiau tarptautinių sąvokų, bet praranda savitumą. Tas neišvengiama modernizmo pasaulyje, kur komunikavimas, toks lengvas ir greitas. Antra vertus, kalba skursta ir dėl to, kad žmonės darosi praktiškesni, kalba daugiau apie gyvenimo reikmenis ir faktus, o mažiau apie sąvokas ir jausmus. Liūdna išvada, bet, turbūt, teisinga.

Trento universitete Kanadoje (Ontario provincijoje) įvyko taip vadinamas Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas, kuriame dalyvavo, kaip skelbiama, 110 atstovų. Suvažiavimas priėmė daugybę rezoliucijų, ir tarp jų randasi viena, kurioje Vakaruose gyvenantis lietuvių kilmės jaunimas raginamas lankyti Lietuvą. Tai, aišku, lo-giška, teigiama rezoliucija, bet ji turi ir savotiškumą. Pavyzdžiui, joje sakoma, kad "Važiuojantieji į Lietuvą turėtų būti geriau susipažinę su Lietuvos istorija, politine padėtimi ir kultūra".

Aišku, kad turėtų. Bet, iš kitos pusės, juk tam ir važiuojama Lietuvon, — juk kur kitur geriau susipažinsi su Lietuvos istorija, politine padėtimi ir kultūra, kaip pачioje Lietuvoje? Matyti, kad to suvažiavimo veikėjai jautė, kad važiuojančius į Lietuvą reikia "priręgti", lyg duoti jiems ideologinius skiepus, kad jie, saugok dieve, nežūrėtų į Lietuvą blai-viomis, šviežiomis akimis. Nutarta išleisti knygutę su "objektyve informacija", kuri bus duodama vykstantiems į tėvynę turistams.

Na, nieko tokio, — galutinėje išvadoje vykstantieji Tąsa 3-iam pusl.

Tarybų Sąjunga iš naujo siūlo įšaldyti branduolinius ginklus

Jungtinės Tautos. — Tarybų Sąjungos ambasadorius Oleg Trojanovski, kalbėdamas Generalinėje asamblėjoje, pareiškė, kad socialistinei sistemai nesanties reikalingos nei ginklavimosi lenktynės, nei karas, ir jis pristatė Tarybų Sąjungos pasiūlymą įšaldyti branduolinius ginklus bei pasmerkti kurstyms prie branduolinio karo.

Pripažindamas, kad geriausias būdas tam pasiekti būtų tada, jei visos valstybės, turinčios branduolinius ginklus, sutiktų tai padaryti, bet pirmiausia to turėtų imtis Tarybų Sąjunga ir Jungtinės Amerikos Valstijos, kad parodytų pavyzdį kitoms šalims.

Amb. Trojanovski pranešė, kad Tarybų Sąjunga sutinkamai įnešė tuo klausimu rezoliucijas, siūlant Asamblėjai priimti atitinkamas deklaracijas. Viena rezoliucija yra dėl branduolinių ginklų įšaldymo, o kita dėl erdvės nenaudojimo kariniams tikslams. Pagal šią rezoliuciją būtų draudžiama erdvėje bandyti ar dislokuoti bet kokius ginklus, siekiančius sunaikinti taikinius, esančius Žemėje ar erdvėje.

Jis dar pareiškė, kad Tary-

bų Sąjunga esanti pasirengusi pradėti tuo reikalu pasitarimus su JAV ir kitomis valstybėmis ir kad TSRS įsipareigojanti nebūti pirmoji panaudoti tokius ginklus.

Amb. Trojanovski priminė ir neseniai pasibaigusią Madrido konferenciją, kuri esanti geru pavyzdžiu, rodančiu, kad įvairių politinių sistemų šalys gali pasiekti susitarimo, jei tik esama geros valios ir noro.

Trojanovski išdėstė pasiūlymus, kuriuos originaliai turėjo pateikti Asamblėjai TSRS užsienio reikalų ministras Andrejus Gromykas, bet kurio atvykimas į New Yorką buvo sutrūkęs, kai JAV atsisakė priimti jo lėktuvą ir užtikrinti saugumą. Buvo siūlyta nusileisti kariniame aeroporte, bet tai nebuvo priimtina tarybinei delegacijai, kuri kaip ir visos kitos, pagal Jungt. Tautų sutarimą su JAV, turi užtikrinti teisę laisvai keliauti į Jungt. Tautų posėdžius ir netrukdomai dalyvauti tos tarptautinės organizacijos darbe. Dėl šios JAV pozicijos Jungt. Tautose svarstoma mintis išskirti iš Amerikos.

Kviečia pasmerkti branduolinių apsiginklavimą — Tarybų Sąjungos ambasadorius Jungtinėse Tautose Oleg Trojanovski kalba JT Generalinėje asamblėjoje.

Konfliktus spręsti pasitarimais

Panama. — Čia besilankančiai Dr. Kissingerio vadovaujamai komisijai, kurią paskyrė prez. Reagan, norėdamas patirti benras nuotaikas dėl padėties Centrinėje Amerikoje, Panamos prezidentas Ricardo de la Espruela davė gerų patarimų. Jis ragina pasitarimų keliu išspręsti Centrinės Amerikos šalių politines, ekonomines ir socialines problemas.

Prez. de la Espruela priklauso ir aktyviai darbuojasi vadinamoje Contadora grupėje, kurioje dar yra Kolumbija, Meksika ir Venezuela, ir siūlo planus, siekiant priartinti prie susitarimų, panaikinti įvairius konfliktus Centrinėje Amerikoje. Jis susirūpinęs, kad kovos Salvado-

re ir nesutikimai tarp Honduraso ir Nikaragvos neišsilytų į kitas Lotynų Amerikos šalis.

Dvylikos asmenų Dr. Kissingerio vadovaujama komisija šį savaitgalį dar lankysis ir kitose Centrinės Amerikos valstybėse. Jie susitiks dar su šešių valstybių atstovais ir po to parengs prez. Reaganui pranešimą apie padėtį.

Washington. — Valstybės departamentas pareigūnas Langhorne A. Motley šį savaitgalį išvyksta dviem dienoms į Nikaragvą, kur susitiks su sandiniais vyriausybės atstovais ir pasitars dėl tarpusavio santykių pagerinimo diplomatinio keliu.

Prasidėjo pasitarimai dėl raketų sumažinimo

JAV atstovas Edward Rowny, [kairėje], sveikinasi su Tarybų Sąjungos atstovu Viktoru Karpovu prieš prasidedant pasitarimams.

Geneva. — Pereitą ketvirtadienį čia prasidėjo naujas etapas pasitarimų tarp JAV ir Tarybų Sąjungos atstovų dėl strateginių ginklų sumažinimo. Amerikai atstovauja delegacija, vadovaujama Edwardo Rowny, o Tarybų Sąjungai atstovauja Viktor Karpov.

Rowny į posėdžius atsivežė naują prez. Reagano pasiūlymą, pagal kurį abi šalys sutiktų atsisakyti dviejų senų branduolinių galvų vietoje dviejų naujų įmontuotų. Jis tvirtina, kad nė viena pusė dėl to nenukentėtų ir neturėtų nuostolių. Bet jis nemanoma, kad šie pasitarimai atneštų kokių gerų rezultatų iki šių metų pabaigos.

Tarybų Sąjunga siūlo įšaldyti branduolinius ginklus dabartiniame stovyje ir ateityje sumažinti juos vienu ketvirtadaliu. Reagano administracija šitokiam TSRS pasiūlymui nepritaria, nes, sako, tuo atveju Tarybų Sąjunga išieitų laimėtoja.

Šie pasitarimai buvo pra-

dėti 1982 m. birželio mėnesį ir buvo tęsiami su įvairiomis pertraukomis. Jie yra siejami ir su kitais pasitarimais, taip pat vykstančiais Genevoje, dėl vidutinio siekimo raketų sumažinimo Vakarų Europoje. Amerikai grąšina, kad, jei nebus pasiekta juose susitarimo, NATO šalyse bus pradėta dislokuoti Pershing ir kitos raketos, o TSRS sako, kad tuo atveju nukentės ir dabar atnaujintieji pasitarimai dėl strateginių ginklų sumažinimo.

Newyorkietė laimėjo Nobelio medicinos premiją

New York. — Dr. Barbara McClintock, 81-erių metų amžiaus mokslininkė iš Cold Spring Harbor, L. I., laimėjo 1983 metų Nobelio premiją medicinos srityje. Ji ramaus būdo, darbšti mokslininkė, kuri neturi net telefono, šią žinią išgirdo per radiją ir labai apsidžiaugė, kad jos darbas, kurį ji atliko prieš maždaug 40 metų, pagaliau susilaukė tokio aukšto įvertinimo.

Eksperimentuodama su kukurūzais, ji buvo priėjusi išvados, kad augalų chromozomais genai gali persikelti iš vienos vietos į kitą ir gali pakeisti augalų bruožus. Kai ji tas savo išvadas tada buvo paskelbusi, tai kiti mokslininkai iš jos šaipėsi ir vadino ją heretike.

Tik pastaruoju dešimtmėčiu mokslininkai pradėjo domėtis jos atradimu ir galimu įnašu, tyrinėjant žmonių ir augalų ligas.

Ji yra pirmoji moteris, laimėjusi premiją medicinos ar fiziologijos srityje, kaip ji premijos kategorijoje vadinama, ir iš viso trečia moteris, gavusi Nobelio premiją už individualų atradimą. Kitos moterys yra dirbusios kartu su kolektivu.

Prieš ją už individualų tyrinėjimą tėra šią premiją laimėjusios dvi moterys, abi chemijos srityje. Tai Marie Curie-Skladowska (1911 m.) ir Dorothy C. Hodgkin, 1964. Nuo 1901 m., kada premija buvo įsteigta, lig šių dienų ją

KVIEČIA DIDVALSTYBES PRIE DIALOGO

Jungtinės Tautos. — Dr. Jorge E. Illueca, Panamos viceprezidentas, dabartinis JT Generalinės asamblėjos 38-osios sesijos prezidentas, savo pareiškime spaudai tvirtina, kad dabartinė politinė pasaulio padėtis jam primena "šaltojo karo" dienas 1950-1960-aisiais metais.

Jo nuomone, pats didžiausias dabartinės sesijos uždavinys sukurti sąlygas, kad didvalstybės galėtų pradėti tarp savęs dialogą. Toliau jis sakė, kad Jungtinės Tautos reikia sustiprinti savo organizaciją ir padidinti žmonių viltį į pasaulio taiką ir saugumą.

Primindamas Indijos premjerės Indiros Gandhi kvietimą, kad šios sesijos metu susitiktų viso pasaulio valstybių vadovai, jis nurodė kaskart blogėjančią pasaulio politinę padėtį ryšium su atsiradusiais nesutikimais tarp JAV ir Tarybų Sąjungos. Jis pabrėžė, kad pasaulio vadovai turės sukaupiti savo dėmesį į tai, kaip tie santykiai toliau plėtosis.

Dr. Illueca šiuo metu vadovauja Panamos delegacijai. Jis savo valstybei Jungtinėse Tautose su pertraukomis atstovauja nuo 1947 m. Jis aukštai vertina šios tarptautinės organizacijos įnašą, gerinant pasaulio ekonominę padėtį, bet sako, kad toje srityje reikėtų daugiau pasiekti.

Dr. Jorge E. Illueca

Prisimindamas anuos "šaltojo karo" metus, kai Tito, Nasser ir Nehru vadovavo neprijungusioms šalims ir visomis jėgomis stegėsi išvengti tikrojo karo tarp didvalstybių, jis dabar sako, kad nūdienė padėtis yra labai panaši aniem laikams ir kad būtinai reikia pagerinti tarptautinę politinę ir ekonominę padėtį.

Dr. Illueca, kaip Panamos atstovas JT, yra darbavęs įvairiuose komitetuose ir sėkmingai pravedęs akciją, gaunant Panamai teisę būti išrinktai į JT Saugumo Tarybą, kurioje Panama jau buvo tris terminus ir kuriai jis tris terminus pirmininkavo.

Jis pagal profesiją yra teisininkas, vertėsi advokatura, yra buvęs Panamos ambasadorium Washingtone ir vėliau specialiu pasiuntiniu, kai JAV vedė pasitarimus dėl Panamos kanalo. Jo žmona šiuo metu Columbia universitete rengia doktoratą, o vienas sūnus yra baigęs Californijos universitetą, gi kitas — verčiasi advokatura Panamoje. Jis turi ir dvi dukras, kurių viena mokytoja California, o kita moko.

Shamir patvirtintas premjeru

Jeruzalė. — Spalio 10 d. Yitzhak Shamir patvirtintas Izraelio premjeru, parlamente gavęs 60 balsų prieš 53 balsus. Jis praėjo beveik visais tais pačiais balsais, kuriais laikėsi ir anksčiau buvęs premjeras Menachem Begin.

Tuo metu, kai Menachem Begin sėdėjo namie užsida-res ir net nepasirodė parlamente, naujasis premjeras Shamir, kuris taip pat pasi-liko ir užsienio reikalų ministro postą, žadėjo pagerinti krašto ekonominius reikalus. Bet opozicija iš to juokėsi, tardama, kad tai neįmanoma.

Pastaruoju metu Izraelyje kursavo gandai apie valiutos nuvertinimą, kas jau galutinai įvyko. Parlamentui Shamir pateikė pasiūlymą nukirsti tam tikrus fondus iš biudžeto ir uždėti suvaržymus privačiomis išlaidoms.

Jungtinės Tautos. — Liberijos prezidentas Samuel Doe sako, kada nors Liberija atnaujino diplomatinis santykius su Izraeliu, ji dar vis remia palestiniečių siekį turėti savistovę valstybę. Liberija taipgi reikalauja, kad izraeliečiai pasitrauktų iš Vakarų kranto.

Dr. Barbara McClintock

LAISVĖ

LITHUANIAN
WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC.Published Fridays, except in case of holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year \$12.00	United States, per 6 months . . . \$6.50
Canada, Lat. Amer., per year . \$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . . . \$8.00
Foreign countries, per year . . \$15.00	Foreign countries, 6 months . . . \$8.00

Demokratija Argentinoje?

Rengiantis prie rinkimų Argentinoje, pasaulis vis labiau atkreipia dėmesį į tą didžiąją Pietų Amerikos šalį: kas ten įvyks? Kokia yra Argentinos ateitis? Mums, lietuviams, Argentina svarbi ir tuom, kad ten gyvena geras skaičius tautiečių, kurie turi savo įvairių politinių pakraipų spaudą, organizacijas, kultūrinį gyvenimą. Be to yra ir gerokas skaičius Argentinoje gyvenusių lietuvių, kurie dabar gyvena pas mus, Jungtinėse Valstybėse, taipgi yra ir grįžusių į tėvynę Lietuvą.

Rengiantis prie rinkimų Argentinoje, žadama, kad ten bus sugrąžinta demokratija. Karinė oligarchija, kuri valdo šalį, skelbia, kad ji iš gero patriotinio noro pasitraukianti ir perleis valdžią žmonių išrinktiems civiliniams atstovams. Bet faktiniai dalykai ne tokie jau paprasti: karinė klika traukiasi (arba bent žada trauktis) ne tiek iš gero noro, kiek iš reikalo: nuo to laiko, kai argentiniečiai pralaimėjo neįlemtą karą Malvinų (Falklandų) salyne, žmonių priešingumas karinei diktatūrai auga su kiekviena diena. Bet tai dar ne viskas, — tūkstančių anti-fašistų, unijistų, intelektualų ir kitų slapstas žudymas, kankinimai, neoficialus kalinimas ir kiti teroro metodai įtikino pasaulį, kad Argentiną valdo viena žiauriausių šių laikų diktatūrų. Leisdami prarasti rinkimus ir traukdamiesi nuošalin, militaristai gal tikisi palaikyti savo rankose bent dalį galios. Bet ar tas jiems pasiseks, tai jau kitas klausimas.

Visų pirma kyla klausimas, kas rinkimus laimės? Argentinoje atsakymas labai komplikotas: stipriausioji partija yra peronistai, ir jie be abejojimo laimės. Bet, — kokie peronistai? Mat, peronistinis judėjimas yra labai margas, — yra dešinių peronistų, yra vidurkelio peronistų, yra kairiųjų peronistų . . . Dešinieji peronistai yra artimi karinei klikai, bet tuomi skirtingi nuo jos, kad jie nacionalistai, kurie nenori klausyti Washingtono diktato. Tarp kairiųjų peronistų yra marksistiniai nusistatę žmonių, bet jie irgi stato nacionalizmą pirmą vietą.

Yra, žinoma, kaip kitur Lotynų Amerikoje, daugybė kitų politinių partijų ir partijėlių. Komunistai, kurių veikla daugiausia nevieša, turi didelę įtaką darbo unijose, kur jie dažnai veikia kartu su kairiais peronistais. Vienaip ar kitaip, greitai laiku pamatysime, ar Argentina tikrai pasuks parlamentinės demokratijos keliu.

Nacionalizuoti liejyklą!

Industralinės Amerikos širdyje, Pittsburgho apylinkėse, tūkstančiai plieno darbininkų skaitė lapelius, kuriuos paskleido Vakarų Pensilvanijos Komunistų partijos skyrius. Tuose lapeliuose komunistai aiškino darbininkams, kad, jeigu jie nenori atsidurti bedarbių eilėse, jie turi reikalauti, kad pelnagrobischa didžiulė kompanija, United States Steel, būtų pažabota, — dar daugiau — kad didžioji liejykla Mon Valley rajone būtų nacionalizuota, perimta valstybės žinion ir, kad ji būtų tvarkoma joje dirbančių darbininkų labui!

Komunistų atsisaukimas nurodo kaip faktiniai valstybė jau pakartotinai išgelbėjo United States Steel korporaciją nuo subliuškimo arba šiaip sau finansavo ją, nes korporacija nenorėjo rizikuoti savo pelnu. Taip, pavyzdžiui, federalinė valdžia Antrojo pasaulinio karo metu pilnai finansavo liejyklas Homestead skyrių, kuris faktinai dabar turėtų priklausyti valstybei, o ne korporacijai. Kitas liejyklų skyrius, Edgar-Thompson Works, buvo žymiai finansuotas Pittsburgho apskrities organų.

Dabar United States Steel vėl šūkauja, kad turėsianti užsidaryti, jeigu valdžia, tai yra žmonės, kurie moka mokesčius, jai neateis pagalbon. Bet, kodėl finansuoti korporaciją ir leisti jai nepaliaujamai graibstyti pelnus, jeigu žmonės galėtų patys tą didžiulę industrinę kampaniją tvarkyti?

Komunistų lapelis buvo plačiai paskleistas ne tik tarp plieno darbininkų, bet ir tarp bedarbių visame Mon slėnyje. Beje, tai vietovė, kurią gerai pažįsta tūkstančiai Amerikos lietuvių, kurie vienu ar kitu metu savo gyvenime dirbo plieno liejyklose Pittsburgho srityje.

Darbiečių pasižadėjimas

Brightone įvykęs Britanijos Darbo partijos suvažiavimas buvo istorinis. Nors partijos naujųjų pirmininku išrinktas ne kairietis, o vidurkelio žmogus, gan jaunas veikėjas Neil Kinnock, partija užėmė aiškią ir tvirtą poziciją nusiginklavimo klausimu. Darbiečių priimtoje rezoliucijoje sakoma, kad, jeigu jie laimėtų rinkimus, jie iš viso neleistų stacionuoti Britanijoje "cruise" ir "strident" tipo branduolinių ginklų ir, kad jie siektų pilno branduolinio nusiginklavimo. Kai dešiniųjų darbiečių veikėjas Terry Duffy bandė kalbėti už branduolinių ginklų palaikymą, suvažiavimo dalyviai jį nušvilpė.

Neil Kinnock sakė, kad darbiečiai atėję prie valdžios vairo išprešę amerikiečius iš visų jų branduolinių bazių Britanijos teritorijoje ir vandenyse. Dabar, jis sakė, Darbo partija turi pradėti plačią kampaniją, tą savo teisingą programą išaiškinti žmonėms, gauti jų pritarimą. Jis sakė, kad praeituose rinkimuose darbiečiai per daug svyravo, nerėmė pilnai partijos programos ir tą net sakė priešrinkiminėse kalbose.

"Mes dabar eisime prie laimėjimo!" sakė Neil Kinnock.

Kas ką rašo ir sako

PRISIPAŽINIMAS?

U. S. EXPERTS SAY
SOVIET DIDN'T SEE
JET WAS CIVILIAN

Virš reproduktuotas žinios antgalvis tilpo New Yorko "Times" spalio 9-os dienos pirmame puslapyje. Pirmame žinios paragrafe sakoma, kad —

"Penkios savaitės po to, kai tarybiniai kovos lėktuvai pašovė Pietų Korejos orlaivį, Jungtinių Valstijų žvalgybos ekspertai sako, kad jie ištyrinėjo visus turimus duomenis ir nerado pagrindo galvoti, kad Tarybų Sąjungos oro apsaugos personalas žinojo prieš ataką, kad tai komercinis orlaivis."

Atrodo, kad čia pasaulinės svarbos žinia: pačių Jungtinių Valstijų žvalgybos ekspertai faktinai, sako, kad kaltinimas prieš Tarybų Sąjungą buvo neteisingas! Juk prezidento pareiškimuose ir kalbose jis neva susijaudinęs kalbėjo apie "barbarišką žingsnį", kai pašaukiamas keleivinis orlaivis žinant, kad jis toks. Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos posėdyje Vakarų delegatai, vienas po kito, lyg papugos, kartojo tą patį. Valstybės sekretorius George P. Shultz tą patį sakė TSRS užsienio reikalų ministrui A. Gromykinui, vietoje tartis apie geresnį sugyvenimą. Ir ką jie visi dabar sako? Jie tyli. Tik sekretorius Shultz bandė pasiaiškinti. Jis sakė, kad jeigu Sovietai būtų pašovę "neginkluotą šnipinėjantį lėktuvą, nusikaltimas būtų toks pat, kaip pašaukiant keleivinį orlaivį . . . Tai nauja teorija, pilnai prieštaraujanti Shultz pareiškimams, kuriuose jis vis minėjo civilinius keleivius kaip to viso incidento pamatinį klausimą.

Idomu, kuom karinė žvalgyba remia savo naujas išvadas. Pasirodo, kad amerikiečiai turi savo žinioje juosteles, iš kurių jie gali konstatuoti, kad tarybiniai oro apsaugos personalo nariai lėktuvą apibūdino kaip "RC-135", kas yra pavadinimas gerai žinomo amerikiečių žvalgybinio lėktuvo. Tokį pavadinimą tarybiniai kariai vartojo, kai orlaivis pirmu kartu skrido virš tarybinės teritorijos Kamčatkos pusiasalyje ir tokiu pavadinimu jie vartojo, kai Pietų Korejos orlaivis atsirado virš Sachalino salos.

"Times" nepaduoda detalių ir neaiškina, dėl kokių sumetimų žvalgybos ekspertai dabar, su tokio pasivėlavimu, iškelia šiuos faktus, — juk magnetofoninės juostelės radosi JAV rankose iš pat pradžių. Bet tarp eilučių galima šį tą suvokti, ekspertai, kuriuos "Times" cituoja, yra iš karinės žvalgybos, o tai ne tas pats kaip CIA, Centralinė žvalgybos agentūra, kuri labiau "politizuota". Atrodo, kad CIA nori incidentą paversti kuo geresne platforma, iš kurios galima būtų aštrinti santykius su Tarybų Sąjunga, o karinė žvalgyba turi šiek tiek kitokią tikslą: ji norėtų pabrėžti, kaip Sovietai techniškai neįstengė atpažinti orlaivį. Kitaip sakant, JAV kariškiai nori parodyti savo pranašumą virš tarybinių kariškių . . .

Vienai ar kitaip, tiesa pradeda iškilti į paviršių.

MALDOS UŽ TAIKĄ, — BALSAS UŽ KARĄ . . .

Nekuris laikas atgal (rugšėjo 26) "Draugas" pranešė, kad Paryžiaus Notre Dame katedroje penki tūkstančiai tikinčiųjų dalyvavo maldos būdėjime už taiką. Jį surengė prancūzų katalikų dienraštis "La Croix" ("Kryžius"), kuris šventė savo įsteigimo šimtmečio sukaktį. Taigi, "La Croix" parodė savo supratimą, kad dabartinio momento nėra svarbesnio siekio už taikos apsaugojimą: dramatiškas nakties būdėjimas senojame Paryžiaus katedroje tą patvirtino.

Be to, panašiai kaip "La Croix" pasaulinę padėtį supranta to laikraščio kolega, lietuviškas katalikiškas dienraštis Chicagoje, "Draugas"? Toli to. Tame pačiame "Draugo" numeryje, net tame pačiame puslapyje, telpa ilgas Br. Aušrotos straipsnis, pavadinamas "Europiečiai laukia JAV gynybos raketų".

Ten autorius vaizduoja taikos judėjimą Europoje ir šioje šalyje kaip komunistų aktyvistų vadovaujamą, o Europos žmonės, anot jo, tik laukė laukia vis daugiau branduolinių ginklų iš Amerikos . . .

Br. Aušrotas rašo:

"Šiuo metu liepos pradžioje ir rugpjūčio 7-8 d. taip pat ir šiame krašte vyko ne per daug triukšmingos demonstracijos prieš branduolinius ginklus, kurioms vadovavo komunistų aktyvistai."

Tos demonstracijos vyko sąryšyje su Hirošimos diena, su ta gedulinga sukaktimi, kurią visas padorus pasaulis prisimena su giliu, beveik

šventu liūdesiu. Ypatingai Hirošimos diena reikšminga dviejose šalyse: Japonijoje, kurioje ta sunkiai įsivaizduotina tragedija atsilosė, ir mūsų šalyje, kuri už tą tragediją atsakomą.

Visas padorus pasaulis — bet ne "Draugo" bendradarbis. Br. Aušrotas ciniškai sako:

"Tokia sukaktis vis sudaro progą komunistų aktyvistams čia kelti triukšmą ir kaltinti JAV vyriausybę, jog ji ruošiasi branduoliniam karui."

"Draugo" bendradarbiui nei galvon neateina mintis, kad Hirošimos sukakties minėjime šioje šalyje demonstracijoje žygiavo vienos eilės katalikės vienuolės, pacifistai, jėzuitų kunigai, komunistai, demokratai, moterų organizacijų narės, jaunimas, juodieji, indėnai, liberalai, protestantų dvasiškiai . . . Ar galimas dalykas, kad jis nežino, kokia buvo tų demonstracijų sudėtis? Taipgi negali būti, kad jis nežino, jog tų demonstracijų dvasia pritarė JAV katalikų vyskupų suvažiavimas. Demonstracijose taipgi dalyvavo iš Japonijos atvykusios delegacijos, tarp jų nemenkas skaičius šintoistų ir budistų dvasiškių.

Yra dvi galimybės: arba Br. Aušrotas to viso nežino, arba jis yra taip įniršęs prieš visą taikos judėjimą, kad jis negali tiesiai žvelgti į akis.

Tarsi džiunglėse

Niujorko policijos atstovai teigia, kad pavojus būti užpuilamam laukiniui žvėriui jų mieste kur kas didesnis nei Afrikoje ar Azijos kalnė. Net oficialiais duomenimis, praėjusiais metais žmonės Niujorke kandžioję gyvates, hiėnos, skorpionai, vilkai, pavaniai, nuodingieji vorai . . .

Mieste yra daugybė zooparkų, kuriuose galima nusipirkti pačių egzotikaušiu žvėrių. Dažniausiai būna taip, kad žmonės noriai perka jau nusivėlusius žvėrius, tačiau kai jie pasiegia ir tampa tikrais plėšrūnais, melle jiems išgeruoja. Kad būtų mažiau problemų, savininkams tokius žvėrius kurį naktį tiesiog išleidžia į gatvę. Niujorko policija yra sudariusi specialią brigadą, kurią žvėriams žvejoms gaudyti. Tarp jų klientų — tigrai, simpanzės, krokodilai ir net viena kobra.

TARSI DŽIUNGLESE

Niujorko policijos atstovai teigia, kad pavojus būti užpuilamam laukiniui žvėriui jų mieste kur kas didesnis nei Afrikoje ar Azijos kalnė. Net oficialiais duomenimis, praėjusiais metais žmonės Niujorke kandžioję gyvates, hiėnos, skorpionai, vilkai, pavaniai, nuodingieji vorai . . .

Mieste yra daugybė zooparkų, kuriuose galima nusipirkti pačių egzotikaušiu žvėrių. Dažniausiai būna taip, kad žmonės noriai perka jau nusivėlusius žvėrius, tačiau kai jie pasiegia ir tampa tikrais plėšrūnais, melle jiems išgeruoja. Kad būtų mažiau problemų, savininkams tokius žvėrius kurį naktį tiesiog išleidžia į gatvę. Niujorko policija yra sudariusi specialią brigadą, kurią žvėriams žvejoms gaudyti. Tarp jų klientų — tigrai, simpanzės, krokodilai ir net viena kobra.

AR ŽINOTE, KAD...

...pirmasis kino seansas Lietuvoje įvyko 1897 m. liepos 3 d. Vilniuje, Botanikos sode. Demonstruota: „Karnavalas Nicosje“, „Reino krioklys“, „Išėjimas iš Liumjerų fabriko“, „Traukinio atėjimas“ ir kt.

...pirmasis Lietuvoje kino teatras — „Iluzija“. Jis buvo atidarytas 1905 m. Vilniuje, Didžiojoje (dabar Gorkio) gatvėje.

...1927 m. sausio 27 d. Kaune buvo įsteigta Lietuvos kino filmų artistų sąjunga.

...1931 m. gegužės 2 d. buvo įkurta Lietuvos kinematografijos mėgėjų sąjunga.

...1941 m. balandžio 7—30 dienomis Kauno „Glorijos“ kino teatre vyko pirmasis Tarybų Lietuvoje kino festivalis. Jame demonstruoti tarybiniai filmai — valstybinių premijų laureatai.

...Šeši lietuviški vaidybiniai filmai — „Gyvieli didvyriai“ (rež. M. Giedrys, B. Braukauskas, A. Zebriūnas), „Paskutinė atotrūkis diena“ (rež. A. Zebriūnas), „Niekas nenorėjo mirti“ (rež. V. Zalakevičius), „Jas saldu žodis — laisvė“ (rež. V. Zalakevičius), „Jausmai“ (rež. A. Griškevičius), „Faktas“ (rež. A. Griškevičius) buvo apdovanoti tarptautiniuose Maskvos, Karlovy Vary, Lokarno, San Remo ir Kanų kino festivaluose.

...„Komjaunimo Tiesa“

Vilniaus "Vilijos" trikotažo fabriko megztus ir siūtus drabužius dėvi ir suaugusieji, ir vaikai. Įmonė šiais metais mezga keturiasdešimt-keturių pavadinimų gaminius — sportinius kostiumus, sukneles, džemperius, vaikiškus drabužėlius.

Nuotraukoje: Dailininkės-modeliuotojos Aldona Zarmoskienė (kairėje) ir Aldona Petūrienė ruošia modelius 1984 metų gamybai.

K. Jankausko nuotrauka

LAISKAI

Gerbiama, "Laisvės" redakcija

Mes, Šiaulių miesto tarnautojos, nutarėme parašyti Jums, Gerbiama redakcija, keletą žodžių. Mus paskatino perskaitytas Jūsų laikraštis.

Mes labai džiaugėmės, kad jūs labai daug dėmesio skirate už taiką tautų draugystę. Mums buvo malonu, kai Jūsų išleistame Nr. 27 pamačime ir savo gimtojo miesto (Šiaulių) nuotrauka. Labai malonu, kad ir Jūs laikraščio skaitytojai gali sužinoti apie mūsų "Gintarinės Lietuvos" gyvenimą.

Mes, kiekvienas Lietuvos gyventojas domimės Jūsų šalies gyvenimu. Ypač, mums įdomu mūsų bendraamžių gyvenimas ir jų problemos užsienyje. Todėl norėtume plačiau sužinoti apie jaunimą.

Mes, kreipiamės į Jūsų gerbiama laikraštį, kad ir Jūs mums padėtumėte susirasti savo bendraamžių Jūsų šalyje.

Su nekantrumu laukiame savo bendraamžių laiško. Mūsų adresas:

Loreta Balsytė ir Ieva Vilčiauskaitė 1-as ryšių skyrius iki pareikalavimo LTSR Lithuania

•

Mieli laisviečiai!

Vasarėlė pralėkė nepaprastai greitai, nespėjai nė apsidairyti. O ir saulėt savo spindulių šiemet nesigailėjo, nežinojai kur dingti. Žolė daug kur degė nudegę, vietoj gražios, žalios spalvos — ištisi plotai parudavę.

Daug laiko praleidau Kauno centrines bibliotekos senosios spaudos skyriuje, ieškodamas medžiagos straipsniams apie Lietuvos buržuazinio laikotarpio muzikinę kritiką ir publicistiką, taip pat nušviesti muzikos elementams K. Donelaičio kūrinyje. Kada imi vartyti tuos storus foliantus, daug kas atmintyje atgyja, taip pat padaroma, kad beveik visą dieną ir prasėdi.

Spauda pranešė džiugią žinią, kad į Klaipėdos naują vidurinę internatinę meno mokyklą rugsėjo pirmosios skambutis pakvies daugiau kaip 100 muzikai gabių berniukų iš uostamiesčio ir apylinkių Žemaitijos rajonų.

Jūsų

V. Gulmanas

Provokacija prieš TSRS

Ivyki Tolimuosiuose Rytuose — Pietų Korėjos lėktuvo dingimą Washingtonas su neslepia skubotumu panaudojo tam, kad pradėtų naują neregėto masto antitarybinę kampaniją.

Amerikos politiniai veikėjai tuojau pat paskelbė pareiškimus ir grąšimus, kuriuose yra daugybė grubių, nepagrįstų išpuolių ir kaltinimų Tarybų Sąjungos adresu. Šiai kampanijai vadovavo pats JAV prezidentas Reaganas su įprastais jam teatrališkais gestais. Jis nutraukė savo atostogas Kalifornijoje, kad galėtų asmeniškai vadovauti akcijoms, kuriomis iš esmės siekiama atgauti "šaltąjį karą".

Nors Baltųjų rūmų vadovą Amerikos specialiosios tarnybos, be abejo, informavo apie tikrąją įvykių eigą, jis vis dėlto išdrįso padaryti šmeižiškus pareiškimus, kuriais įžeidžiama Tarybų Sąjungos garbė, iškraipoma jos užsienio politika.

Sunku suprasti, kodėl taip lengvai ir noriai kai kurios Vakarų valstybės, net nesurinkusios informacijos apie šį įvykį, leidosi įtraukiamos į antitarybinę kampaniją. Jungtinių Valstijų pradėta šmeižto kampanija nukreipta ir prieš jų interesus, nes jos organizatoriai siekia dar labiau pabloginti tarptautinį klimatą, užblokuoti ar užvilinti tarptautines derybas Zenevoje, sudaryti tokias sąlygas, kurios įgalintų Jungtinių Amerikos Valstijų bei didelių problemų uždėti Vakarų Europai naujų Amerikos pirmojo smūgio raketų branduolinių jungų.

Analizuojamas visus iki šiol žinomas faktus, kiekvienas blaiviai galvojantis žmo-

gus turi susimąstyti, kaip galėjo lėktuvas, turintis moderniausią navigacijos priemonę, "per klaidą" nukrypti 500 kilometrų nuo kurso, išbūti ten dvi valandas ir neregėtoji jokių signalus. Argi galima tai kvalifikuoti kitaip, kaip sąmoningą tarptautinės teisės pažeidimą siekiant toli gražu ne "humanistišką", o provokacinių tikslų.

Kieno interesams tarnauja tokia provokacija — visiškai aišku. Tai galima spręsti iš oficialios Washingtono reakcijos.

Isteriška kampanija, varoma šmeižto tikslais, turi ir kitų priežasčių. Tam tikroms jėgoms Jungtinėse Valstijose aiškiai nepatinka, kad gali pagerėti padėtis Europoje, ką parodė Madrido susitikimas. Šios jėgos taip pat labai susirūpinusios dėl plataus antikinio judėjimo pasaulyje, pirmiausia tose šalyse, kur ketinama dislokuoti naujas Amerikos raketas. Todėl NATO štabuose karštingai planuojamos įvairios psichologinės operacijos, kuriomis siekiama susilpninti, sutrumpinti antikinę jėgą.

Amerikos šnipinėjimo tarnybų sufabrikauta plataus masto kampanija norima įteigti pasauliui, kad Washingtonas gali "savo intereso zoną" paskelbti bet kurį mūsų planetos rajoną. Rizikingas, nusikalstamas žaidimas su žmonių gyvybėmis, su tautų savitarpio supratimu ir net su pačia taika žemėje. Ir vieta šiam pavojingam egoizmui, išžūiam apšaukėliškumui, azartiškam žaidimui su tarptautine taika — prie istorijos gėdos stulpo.

V. Burbulis

KRISLAI

Tasa iš 1-mo pusl.

patys sugeba susidaryti įspūdžius, nuomones, įvertinimus...

Senatorius Glenn, kuris norėtų būti Demokratų partijos kandidatu į prezidentus, ne daug ką yra atlikęs senatė. Jis, bendrai kalbant, nepasirodė esąs vertingas politikas. Taigi, jis bando parodyti savo vertingumą kaip buvusį astronautą — jis buvo tarp pirmųjų mūsų astronautų, kurie skriejo kosmose. Bet kosmosas yra vienas dalykas, politiniai klausimai kitas. Amerikos žmonės mažai ką žino, ką senatorius Glenn galvoja apie moterų teises, nedarba, rasinių mažumų teises, senelių sunkią ekonominę padėtį. Tiesa, Glenn laiko nuo laiko kritikuoja reaganomiką, bet savo pasiūlymų neįstengia išdėstyti.

Vienas Kansaso fermeris taip išsireiškė:

"Mes pasodinome į Baltąjį namą aktorį, ir žiūrėk kiek bėdų turime. Su astronautu irgi nežinia kaip bus. Mums reikia politiko, apie kurio planus būtų žinoma iš anksto..."

Amerikos universitetuose ir meno mokyklose vis daugiau dėstoma filmų istorija ir filmai bendrai — įskaitant techniką. Neseniai filmų istorijos programose prarastas neformalus apklausinėjimas, kuris senas klasikinės filmos, studentams įdomiausias. Ir pasirodė, kad JAV filmų studentai labiausiai susidomėję tarybinio Eisenšteino filmu, "Potiomkinu".

"Potiomkinas", kaip pasirodė, rodomas dažniau negu koks nors kitas tarptautinės reikšmės filmas, įskaitant amerikietiškus.

Atentatas prieš korėjiečius Burmoje

Seoul, Pietų Korėja. — Nors dar neturima jokių įrodymų, bet Pietų Korėjos prezidentas Chun Doo Hwan jau pradėjo akciją prieš šiaurinės Korėjos valstybę, kaltindamas, kad jos vyriausybė suorganizavusi atentatą prieš jo delegacijos narius, kai jie lankėsi Burmoje.

Pereitą sekmadienį, kai pietiečių delegacija ėjo padėti vainiko prie kankinių muziejaus, sprogo bomba. Užmušta 19 asmenų, kurių tarpe buvo keli pietinės Korėjos ministrų kabineto nariai, ir 47 sužeisti. Pats prezidentas Chun išliko gyvas, nes jo automobilis buvo sulaukytas trafiko. Prezidentas Chun buvo pradėjęs savo šešių Azijos kraštų kelionę, bet tuojau ją atšaukė ir sugrįžo namo.

Ivyki taria ir kaltininkų ieško Burmos policija.

Kazlų Rūdoje atidarytas miško muziejus. Jame surinkta per tūkstantį eksponatų. Dviejuose aukštuose sukaupti seniausieji miškininkų darbo įrankiai, dokumentinė medžiaga parodanti jų darbo sąlygų pasikeitimą mūsų laikais. Atskiruose stenduose yra medžių bei krūmų sekų pavyzdžiai. Lankytojai gali susipažinti su Lietuvos miškų žvėrimis ir paukščiais.

Nuotraukoje: Naujasis miško muziejus.

K. Jurelės nuotrauka

Vargonų muzika koncertų salėse

Tarybų Lietuvos valstybinė filharmonija rudens pradžioje surengė septintąjį Vilniaus vargonų muzikos festivalį. Respublikos sostinėje, taip pat Kaune ir Klaipėdoje daugiau kaip dvi savaites skambėjo vėlyvoji romantinė ir šiuolaikinė vargonų muzika. Koncertavo didelis būrys lietuvių meno meistrų, vargonininkai iš Maskvos ir Rygos, iš Armėnijos ir Ukrainos, iš Vokietijos Demokratinės Respublikos.

— Vargonų muzika, — sako vienas iš šių festivalių organizatorių, dabartinės vargonininkų mokyklos Vilniaus konservatorijoje įsteigėjas profesorius Leopoldas Digrys, — visuomet turėjo didelę reikšmę respublikos muzikinei kultūrai. Išaugęs koncertų ir jų klausytojų skaičius, graži atlikėjų kūrybinė veikla rodo vargonų muzikos gyvybingumą mūsų laikais. Tradicinio Vilniaus vargonų muzikos festivalio metu be žinomos Vakarų šalių ir rusų muzikos skambėjo ir naujausi šių dienų kompozitorių kūriniai.

Tarybų Lietuvos vargonininkai festivaliui paruošė nemažą premjerų. Naujus kūrinius specialiai šiai šventei parašė kompozitoriai Vytautas Laurušas, Vytautas Barauskas, Teisutis Makasinas, Rimvydas Žigaitis, Giedrius Kuprevičius, Algimantas Martinaitis. Toks gražus autorių būrys ir jų kūrinių pluoštas byloja apie šio žanro muzikos suklestėjimą socialistinėje Lietuvoje. Šiame festivalyje taip pat buvo atliktos M. K. Čiurlionio fugos ir S. Naujailio "Elegija".

Vilniaus vargonų muzikos festivaliai jau turi savo istoriją. Pirmasis buvo surengtas 1968 metais tuomet jauno vargonininko L. Digrio sumanymu, ir koncertai vyko tik Vilniuje.

Tarybų valdžios metais pastatyti arba restauruoti vargonai Vilniaus filharmonijoje, Paveikslų galerijoje ir Baroko salėje, Kauno skulptūros ir vitražo galerijoje, Klaipėdos mažojoje salėje. Išugdyta gausi vargonininkų šeima. Štai ir septintame festivalyje gražiai pasireiškė M. K. Čiurlionio konkurso laureatas Bernardas Vasiliauskas ir diplomantė Nijolė Kiškelytė, Dainius Sverdiolas. Visi jie, kaip ir jų kolegos, yra profesorius L. Digrio auklėtiniai.

J. Zukauskas

Nuotraukoje: Vargonininkė Virginija Survilaitė ir jos sesuo Žilvė Survilaitė po koncerto Paveikslų galerijoje.

V. Gulevičiaus nuotrauka

TSRS MINISTRŲ TARYBOS PIRMININKO PIRMOJO PAVADUOTOJO, TSRS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRO A. GROMYKOS LAIŠKAS SNO GENERALINIAM SEKRETORIUI CH. PERESUI DE KUELJARUI

Gerbiamas pone generalinis sekretoriau,

Tarybų Sąjunga siūlo į SNO Generalinės Asamblėjos 38-osios sesijos darbotvarkę įtraukti kaip svarbų ir skubų klausimą „Branduolines ginkluotes išardymas“.

Pateikdama šį pasiūlymą, Tarybų Sąjunga vadovaujasi tuo, kad vienas iš gyvybiškai svarbių dabartinio momento uždavinių — nutraukti branduolinių ginkluotės didinimą, sustabdyti naują branduolinio ginklavimosi varžybų etapą, į kurį vis sparčiau įtraukiamas pasaulis. Šio uždavinio išsprendimas būtų svarus indelis į tautos geriančio branduolinio karo pavojaus mažinimą.

Jeigu dabartinės susikomp-

likavusios tarptautinės padėties sąlygomis visos valstybės, kurios turi branduolinių ginklų, ir kokybiniu, ir kokybiniu atžvilgiu į įsėdintų, tai būtų nepaprastai svarbus žingsnis ginklavimosi varžyboms sustabdyti.

Sio žingsnio dėka nebūtų didinami visi branduolinių arsenalų komponentai, taip pat ir visų rūšių branduolinio ginklo gabenimo priemonės ir branduoliniai šaudmenys, būtų atsisakyta kurti branduolinių naujų rūšių ir tipų ginkluote, būtų įvestas moratoriumas visoms branduolinių šaudmenų bandymams, taip pat naujų rūšių ir tipų jų gabenimo priemonių bandymams, būtų nutraukta skylandųjų medžiagų gamyba branduoliniams šaudmenims kurti.

Kasdieninė Lietuva

Penki broliai pirmūnai

Penkis sunus kaip azuolus augino mūsų kolūkiečiai Stefai ir Brenius Lidziai. Užrūsi pas juos, tai tvarkingoje troboje pirmiausia į akis krinta penkių vaikų karinė uniforma nuotraukos. Vyresnieji sunus senai atstarnavo, o jaunysis Rimas prieš amžių dirbs kolūkių traktorininku, dar tebeatnauja. Smagu tėvams, kai auga tokie sunus. Imk bet kurį atsūstą rasi ir skaityti: „Gerbiami Lidziai! Karinio dalinio, kur tarnauja Jūsų sunus, vadovybė dėkoja...“ Tokias padekas tėvai gavo ir už Adomą, Stasį, Alvydą...

Kaimo žmogus auga visų malomas, stebimas. Jaunųjų Lidzių kelias vienodas: pirmiausia — Minupų astuonimete, o paskui — Varnų profesinė technikos mokykla, kurioje mechanizatoriaus

specialių mokėsi, visas penketas. Ir ne bet kaip, o gerai mokėsi, bei jų motina, anuomet užsukusi į Varnus, net susigraudino žiūrėdama pirmųjų stenduose jos vaikų nuotraukas, tebekabantis mums senai su šia mokykla asociacija.

Gera kolūkių atsilepiama apie Lidzių vaikus: visi darbuose, žingsniuose, žemėse, nekas iškart jiems kolūkių nedavė naujų traktorių, gerų mašinų. Gavo smulkiosios pavaižetas, bet vaikai patys technika susidermonavo sutvarkę. Iš mažų tėvų išmokyti nedykė, visur pirmieji į darbą. Vakarais dar sėdė į vakarines mokyklos suola. Taip gavo brandos atestatus.

Janina VAITIEKIENE

Pailsėti — prie Platelių

Klaipėdos TSRS 60-metio jūrų prekybos uosto kėlelytyvas pamogo savo pabrėžimą, įkurtą ant vaizdingo Platelių ežero kranto. Kiekvieną savaitę pailsėti čia atvyksta beveik pusantro šimto dūkūnų bei jų šeimoms narių.

Kambari poilsautojas gyvena nemokamai. Vasarąmuose yra šaldytuvų, dujos. Siemiet įruostas sporto aikštynų kompleksas bei surengiamas tillas ir ežerai.

Artimiausiomis dienomis poilsautojus pakvies naujas kultūrinis-būtinis pastatas, kuriame bus galima ne tik pasižiūrėti televizijos laidų, pažaisti stalo tenisą, bet ir

pasivaikinti kvapnia kava, sumuštiniais.

Geras poilsui sąlygas bei susikurę patys dūkūnų, kur tik šiemet jie laisvą naktį darbu metu atidėjo net kels šimtus darbo dienų. O dabar poilsautojai rūpinasi tik vieną žmogų Juozas Majauskas. Anot paties dūkūnų, jis geba atlikti beveik pusantro mėto ir bendradarbiams poilsuoti čia be rūpesčių.

Vasaros mėnesiais bazėje poilsautojus ir atostogaujančius beveik pusantro mėto darbuotojų.

Algirdas PAKALNIS

Šimtoji vasara

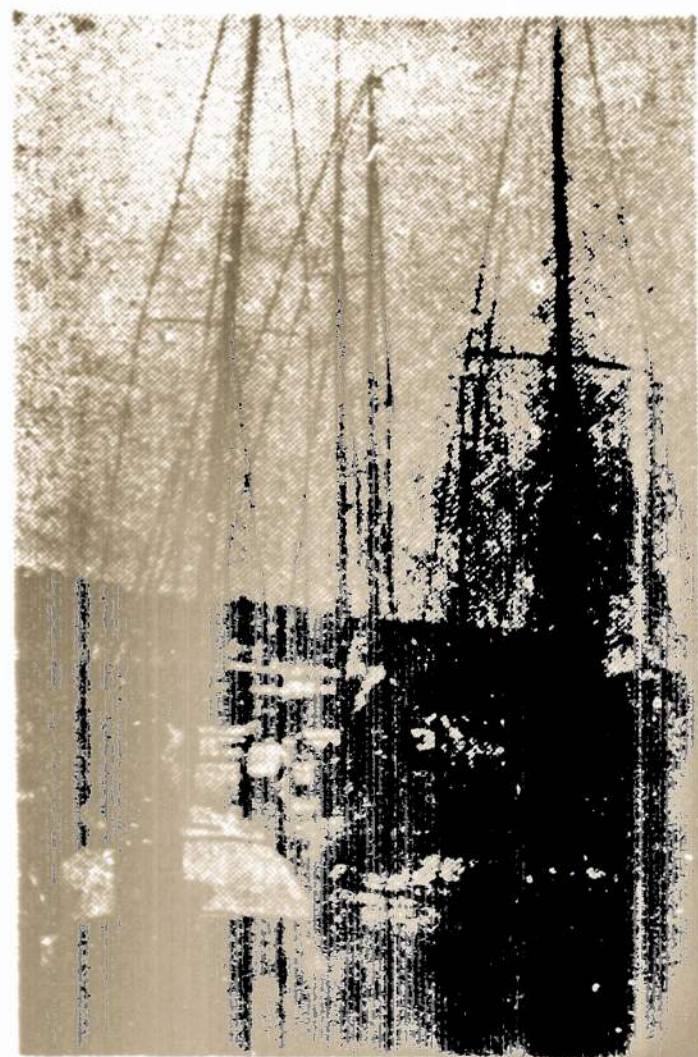
Nuosaloje Geležinkelio gatvėje kvėpia liepų žiedais ir medum. Dviejų aukštų namo kieme pasigirdo šventinis marsas. Prie būlio drobule apdengto stalo pagarbai sodinamas aukštasis vešlia barzda pasidabinęs žmogus. Visi žino išlikusių prieštų — Pankratijų, Golubovskų, 100-tas metų Draugiskai apkabina jubilėta, geriausius įnekimus perduoda Silutes rajono karo ir darbo veteranų tarybos pirmininkas K. Gaudickas. Rajono socialinio aprūpinimo skyriaus vedėja L. Grupaitė

aplūšia lautine juosta. P. Golubovskai sveikina kaimynai, buvusios darbuviets atstovai, artimieji.

Prie vaisy stalo kartu sėdė ir suakutynininko vaikai, maršas, žentai, 14 anūkų ir 12 pronačių. O jaunaisus iš visos kės gausios šeimos — propinąkūs. Vilniaus valstybinio universiteto absolventa Andrius ir penktakursės Ljudė Rūšijūnės. Andrius — gulejo dar vėžimė.

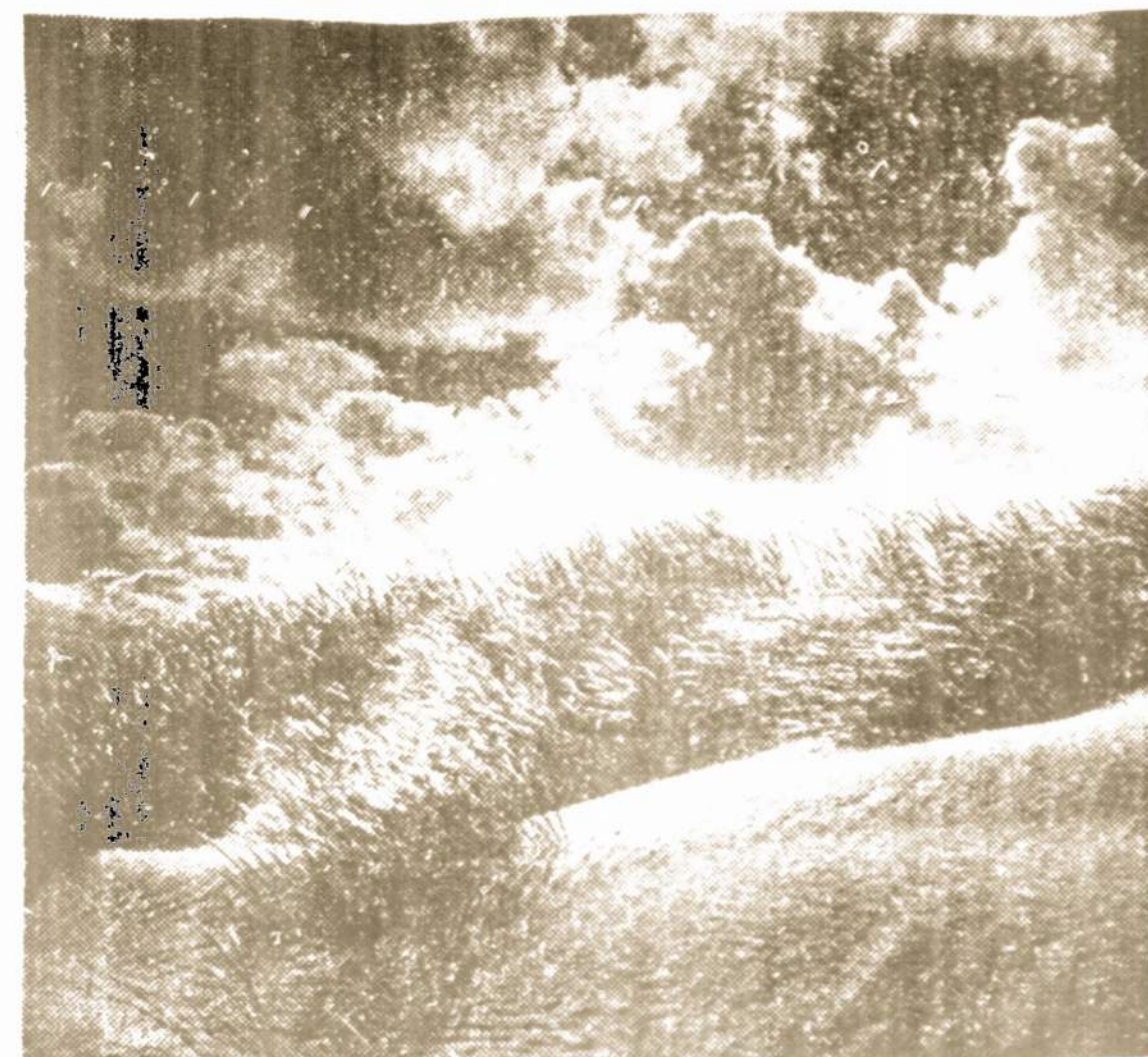
Konstantinas JUCIUS

Silute

RUDUO NERINGOJE

Leono Sukio ir Yvelio Strauko nuotraukos.

MŪSŲ INTERVIU

„NIEKUOMET TUO NESUABEJOJOME...“

JURNALISTO P. KARLONO POKALBIS SU „LAISVĖS“ LAIKRAŠČIO REDAKTORE, LTSR NUSIPELNIUSIA KULTŪROS VEIKEJA I. MIZARIENE

Jurnalistas: — Gerbiama Ieva Mizariene, šį pašnekesį norėtumėsi pradėti nuo prisiminimų, 1965 m. rugsėjo mėn. „Tėviškes balsas“ išspausdino Rojaus Mizaros kalbą, pasakyta, suteikus jam Lietuvos TSR liaudies rašytojo vardą. Be kita ko, tuomet jis pasakė: „Aš tik sielojusi, tik baiminuosi, kad mano tauta, pakilusi į aukštą gyvenimo lygį, nepamirštų mūsų — savo sūnų ir dukterų, išlaikytų plačiame pasaulyje“. Ar per praėjusius daugiau negu 18 metų pastebėjote ką nors, kas patvirtintų liaudies rašytojo susirūpinimą?

I. Mizariene:

— Rojus Mizara buvo labai jautrus žmogus ir galbūt todėl jį su pacituoti jo žodžiai kupini susirūpinimo. Žinojo, jautė, kad be Lietuvos Amerikos lietuviai, kaip savita nacionalinė arba, anot jo, „tautinė gyslele, kuria cirkuliuoja lietuviškas kraujas“, ilgiau neišsilaikys. Būtent todėl Tarybų Lietuvą jis vadino ir Amerikos lietuvių motina.

Ši motina yra dėmesinga lietuvių išeivijai ir pasakysiu, kad jos dėmesys klijojantiems jos vaikams išaugęs ypaci tarybiniais laikais. Daug nuostolių turėjome. Vien JAV netekome Rojaus Mizaros, Leono Joniko, Antono Petrikos, Vinco Andriulio, Jono Mažeikos, Algirdo Margerio, Jono Gasiūno ir dar kitų gabių literatų, žurnalistų, organizatorių, apie kuriuos teikėmės, kuriuos gerbėme, teisingai laikydami juos pažangių idėjų lietuviškoje išeivijoje stulpais. Skaudus nuostolis mus ištiko šimet — mirė žymus JAV komunistų ir darbininkų judėjimo veikėjas, ilgametis „Laisvės“ laikraščio redaktorius Antanas Bimba.

Siandieną turime mažiau spaudos, knygų, laikraščių, redaktorių, organizacijų, vadininkų ir net sveikatos. Ir visgi džiaugiamės, kad nesiblaikome, kad turime savo teisybę, ginančią darbo žmonių reikalus, kad visuomet buvome ir esame ištikimiausi Tarybų Lietuvos, jos žmonių gyvenimo propagotojai. „Laisvė“ ir „Vilnis“ — štai tie du Amerikos pažangiųjų lietuvių laikraščiai, kurie, manyčiau, ilgiam laikams savo ir juos puoselėjusių žmonių vardus išaš į progresyviosios Amerikos judėjimo istoriją.

Kuo pasireiškia Lietuvos parama? Pirmiausia labai gera, kad ji jau daugiau kaip keturiasdešimt metų yra Tarybų Lietuva. Tai gyvas, natūralus daiktas, kurio nei vienas lietuvis išeivijoje nei pėsčias apėjo, nei raitais apvažiavo. Ji traukia tiek protą, tiek širdį. Tarybų Lietuvos gyvenimo faktai kalba, kaip atrodo realusis socializmas. Tai didelė parama pažangiam Amerikos lietuvių judėjimui, tačiau R. Mizara sielojosi dėl Lietuvos ir Amerikos lietuvių kultūrinių ryšių tolesnės plėtotės, dėl jų likimo.

Aš manau, kad jie neblogi, nors irgi norėčiau juos matyti šakniniuose, tai yra giliau, plačiau suleidusiais šaknis į kultūrinio bendrumo dirvonus. Bet... Oi, tas „bet“, jis neretai atsistoja skersai kelio ir trukdo arba ir visiškai „nurašo“ šį darbą. Kalbu apie trukdymus, kurie ypatingai pasireiškia dabar, kada tarptautinė padėtis yra sudėtingesnė. Dėl to reikia labai susirūpinti. Jau visi pajutome, kaip pasunkėjo mūsų ryšiai su Lietuva ir — kas žino — gal ryt, gal poryt jie gali būti visiškai nutraukti, uždrausti ir persekiojami įstatymo. Jeigu dar galime pasakyti, kad kultūriniai ryšiai tarp Lietuvos ir išeivijos yra, kad jie, kaip minėjau, neblogi, tai to nuopelnus skiriame atkakliai taiklingai Tarybų šalies politikai, kuri tvirtai siekia bendradarbiavimo tarp valstybių, tautų ir atskirų žmonių. Ne išimtis čia ir kultūriniai ryšiai. Štai Tilto skersgatvyje įsikūrusi „Tėviškės“ draugija. Kasmet po jos svetingą pastogę vieši dešimtys Amerikos lietuvių, iš jos rankų gauname knygų, laikraščių, skaidrų, muzikos plokštelių, per ją organizuojamos ir mūsų kraštą geriausių artistų grupės. Na, o paskutinėje dvejai metai mums išimtinai ir tuo, kad buvo pažymėti „Laisvės“ laikraščio ir „Aido“ choro septyniadešimtys metų sukakties jubilėjai, kurių iškilmių papuošimui daug padarė „Tėviškė“: išleido jubiliejinis albumas, pagamino medalius, organizavo minėjimus Lietuvos žmonių kolektyvuose. Ir jeigu čia vieta, tai norisi visai Lietuvai nuosirdžiausiai padėkoti — aciū!

Negalima nepasidžiaugti ir moksliniu domėjimusi mūsų veikla ir gyvenimu, ką gražiai liudija Lietuvoje paruoštos ir išleistos knygos: L. Petkevičienės „Didvyriškos kovos avangarde“, B. Ragučio „Antanas Bimba“ ir „Prie ištakų“, kolektyvinio darbo knyga „Ideologinės srovės išeivijoje“. Nemažai knygų, kurių autoriai yra žinomi pažangios išeivijos veikėjai, bet pačios knygos išleistos Lietuvoje, antai: L. Joniko „Mes — už naują pasaulį“, V. Andriulio „Didysis pašaukimas“, J. Milerio-Dzūkio „Metai ir bendražygiai“, A. Petrikos „Pažangios kultūros baruose“, V. Railos „Nuo Rozalimo iki Kalifornijos“ ir kt.

Yra dar vienas svarbus mums paramos aspektas: gal prisimenate, — kiek anksčiau man buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusios kultūros veikėjos garbės vardas, šįkart apdovanota Darbo veterano medaliu. Tokios moralinės paramos jaudinančią šilumą patyrė ne vienas Amerikos lietuvis — Antanas Bimba, Stasys Jonas Jokubka, Ksavera Karosienė, Milda Stenslerienė ir nemaža kitų. Tai ryškūs Tarybų Lietuvos vyriausybės dėmesys mūsų darbui, viešas pripažinimas, kad jis reikalingas. Ir todėl tikiu, kad jeigu R. Mizara būtų gyvas, tai pasakytų: kultūringa tauta niekuomet neužmaršta savo žmonių, jeigu jie nuosirdžiai prima jos motinišką ranką, jeigu ji jiems — Motina.

Jurnalistas:

— Čia kalbate apie pažangiąją išeiviją, tačiau juk egzistuoja ir kitoks išeivijoje požirnis į Tarybų Lietuvą, į kultūrinį bendravimą...

I. Mizariene:

— Domėjimasis Tarybų Lietuvos gyvenimu yra bendras visiems be išimties lietuviams. Skirtumas tik, kad tai, kas pažangiečius džiugina, reakcinius erzina ir skatina juodam darbui — kaip nors paneigti Lietuvos laimėjimus. Tai jie daro atkakliai, tačiau teisybė apie Tarybų Lietuvą prasimuše platų kelią per visą išeiviją. Sakoma, jog saulės delnu neuždengsi. Kita vertus, nereikia nuvertinti poveikio, kurį daro pastaroju metu smarkiai sustiprėjusi antitarybinė propaganda, varoma visos imperialistinės Amerikos mastu, naudojant šiuolaikines informacijos priemonės ir visus jos būdus. Čia jau svarbiausia amerikietį įtikinti — anieji tokie ir anokie, su vėlnio ragais ant kaktų, o mes — va, angeliukų sparnais mosuojame. Nepaisant šitokios neteisybės yra žmonių ir lietuvių išeivijoje, kurie vis dar su nepasitikejimu žvelgia Tarybų Lietuvos pusėn. Žmogus yra jautri asmenybė, o gyvenimas sudėtingas, ne kiekvienas sugeba jame susiorientuoti, susivokti, įvertinti reikšmingus objektyviai ir užimti poziciją, kuri atitiktų visos žmonijos interesus.

O kad aš kalbu progresyvios lietuvių išeivijos vardu — tas teisybė, iš dalies gal dar ir tu, kurie tik širdimis, tik mintimis pritaria pažangiečiams, regti išeivijos ir tautos kultūrinių ryšių plėtotėje savo gyslose pratęstą nacionalinės savimonės cirkuliaciją, tačiau dėl įvairių priežasčių to viešai, taigi — nei žodžiu, nei raštu — nepasako. Patikėkite, Amerikos lietuvių išeivija tokių žmonių turi.

Jurnalistas:

— Pasakėte, kad gali būti tokia žmogaus veiklos pozicija, kuri atitinka visos žmonijos interesus. Ką galvoje turėjote?

I. Mizariene:

— Žinoma, taikos reikalą. Jis mums buvo ir pasiliko aktualus. Esame įsitikinę, kad nuo jo neatriboja nei žmogaus amžius, nei jo politiniai įsitikinimai, nei priklausomybė tautai, nacijai ar rasei. Taika ar karas? — tokiu pavidalu iškyla svarbiausias mūsų laikmečio klausimas, kuris, saikiam, tapatinamas hamletikam „būti ar nebūti“, tik dabar tai liečia visos žmonijos egalitenciją. O Damoklo kardas termodinaminio karo pavojumi vis greičiau ir greičiau skleidžiasi viršum mūsų galvų,

Pažangieji Amerikos lietuviai ne pesimistai, jie gerai įsisąmonino, jog yra įmanoma sulaikyti visos žmonijos sunaikinimo gresiantį pavojų. Yra Tarybų Sąjunga, yra visa socialistinių šalių sandrauga su jų nuosirdžia, tiesiog pasilaikojančia veikla kovoje už taiką — už darą, už gyvenimą. Kartoju, nepaprastai didelė savo pastangomis socialistinių šalių taikos politika. Ji įkvepia visų kraštų dorus žmones prisidėti prie jos ir jį, matyt, girdite, kaip tą vis ryžtingiau daro ir Jungtinių Amerikos Valstijų darbo žmonės. Baltieji rūmai su juose dirbančia administracija daug kartų paraginti iš pagrindų pakeisti šalies politinį kursą, atsakyti gerai ketinimais ir veikla į talkingas Tarybų šalies iniciatyvas, nutraukti ginklavimosi varžybas, sėsti prie derybų stalo ir konkrečiais susitarimais pasitarnauti taikai, o, vadinasi, ir visai žmonijai.

Kovos už taiką pasaulyje problema nepaprastai svarbi, ir kaip kas ką begalvotų, o ji objektyviai ir akivaizdžiai parodo, kokia visuomeninė santvarka aukštesnė savo žmogiškumu, savo pobūdžiu, gražesne siekiais.

Jurnalistas:

— Jūs — mūsų brangi viešnia, pirmą kartą į pokarinę Lietuvą atvykusi jau 1960 metais. Ką galite pasakyti apie pasikeitimus mūsų respublikoje, sekusius po jūsų pirmosios viešnagės?

I. Mizariene:

— Metais anksčiau tarybinėje Lietuvoje lankėsi pirmoji Amerikos lietuvių turistinė grupė, kurios sudėtyje buvo ir Algirdas Margeris, ir Stasys Jonas Jokubka. Juos miniu todėl, kad būtent jie 1960 metais Čikagoje bendromis jėgomis išleido knygutę „Lietuva šiandien“. Dar po metų pasirodė masyvi, plačią Lietuvos gyvenimo panoramą pateikianti Algirdo Margerio knyga „150 dienų Tarybų Lietuvoje“. Gerai būtų jas dabar turėti po ranka, tačiau ir taip žinau, kad jose neminimi Elektrenai, Sniečkaus gyvenvietė, kurioje statoma atominė elektrinė, nesužino, kad Lietuvą puošia Alytaus skydinių namų kombinato pagaminti namai ir kad šioje džiuk sostinėje gaminami šaldytuvai, kad Mažeikiuose veikia naftos perdirbimo įmonė, kad... Visko nesuminėsi, ko tuomet nesurado įžvalgos šių draugų akys, kaip, beje, ir Rojaus Mizaros, 1962 metais išleisusio knygą „Apie tave, gimtoji žeme“. Priežastis paprasta — dar viso to Lietuvoje nebuvo. Prisimenu, buvo parašyta, kad Lietuvos pramonės gaminiai eksportuojami į 30 šalių. Dabar tokių valstybių padaugėjo daugiau negu dvigubai.

Bet nuosirdžiai džiaugėmės dvidešimties metų Tarybų Lietuvos laimėjimais, kočia graži ir turtinėja ji mums atrodė, palyginus su buržuazine Lietuva. Ir kiekvienam buvo aišku, kad didžiuliai jos laimėjimai sietini su nesavanaudiška parama, atėjusia iš kitų brolių šalių Tarybų šalies respublikų ir daugiausia — iš Tarybų Rusijos.

Arba štai kitas dalykas: kiek buvo pripildyta buržuazinės spaudos puslapiuose pamazgų vertinant kolektyvinių ūkių kūrimąsi. O dabar? Kolūkinė sekla davė tokių gausių derlių, kad juo užspringo pikčiausios burnos. Net iš Amerikos plika akimi matai, kaip Lietuvos valstietis, amžiais tapsęs paskui arklio traukiamą žagrę, dabar išdidžiai valdo sudėtingą žemės ūkio techniką. O kiek daug profesijų jo rankose — mechanizatoriaus, elektriko, inžinieriaus, agronomo, veterinarijos gydytojo, buhalterio, zootechniko... Nežinau, kiek dar...

Į kaimą atėjo didžiulė kultūra ir prasidėjo betarpiškas valstiečių bendravimas su rašytojais, dailininkais, scenos meistrais. Sakau, kad jeigu reikėtų ką nors taip pagirti, tai nemokėčiau, bet gausybė faktų lenda į akis ir tik reikia į juos parodyti. Cimiau Amerikoje ir gerai prisimenu, kaip kasmet iš Lietuvos atvykdavo tūkstančiai ir dešimtys tūkstančių žmonių iškoti bent kiek padoresnio gyvenimo, kurį, pasirodo, ir net žymiai geresnį, galima buvo turėti ir čia. Tik reikėjo jį išsikvoti, reikėjo turėti 1940-uosius metus.

Jurnalistas:

— Praėjusiais metais Tarybų Lietuva, kaip ir visa šalis, atšventė TSRS įkūrimo 60-ąsias metines. Kokie būtų Jūsų linkejami?

I. Mizariene:

— Seniai žmonės tikėjo gyvybinga tautų draugystės jėga, tačiau ji įsikūno tik prieš 60 metų — įsikūrus Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungai. Tai pirmoji naujo tipo valstybė su visai kitokiu savo gyvenimo organizavimu. Daugiau kaip 100 tautų ir nacijų dabar sudaro jos politinį žemėlapią ir nėra iš jų nei didesnės, nei mažesnės: visos lygios savo teisėmis ir pareigomis, bet ir visos skirtingos savo nacionalinių koloritų.

Nauja visuomet yra labai atsakinga, o kalbant apie naujos visuomenės sandarą, labiausiai rūpi, kaip ji save pateisins istoriškai. Atrodo, jau mokiausi trečioje klasėje, kai išgirdome apie 1917 metų Spalio įvykius Rusijoje. Nors iki jų iš Amerikos toli, tačiau jie perdaug dideli, kad nesimatyti ir nejaudinti. O paskui, kokių tik išbandymų Tarybų valdžios kelyje nepasitaikė! Pilietinis karas, suirutės negandos, badas, vėliava — Didysis Tėvynės karas. Bet TSRS gyvyja ir klesti. Ir kas abejoja, kad taip bus ir toliau?

Man, beje, teko Tarybų Sąjungoje lankytis 1929 metais. Galiu pasakyti, kad įspūdziai išsilaikė iki šių dienų ir jie šilti, gražūs. Bet svarbiausia, kad jau tada karštai patikėjome TSRS politinės sandaros progresyvumą, vėliau niekuomet tuo nesuabejojome jau tik todėl, kad pamatėme, jog visi šalies politiniai institutai gyvena ir dirba plačiosios visuomenės lūkesčiams įgyvendinti.

Kai atvažiuoji į Tarybų Lietuvą, kažkaip jautriau suprantu, kokie tarybinių žmonių svarbiausieji tikslai — tai išlaikyti taiką ir sukurti komunistą. Iš visos širdies linkiu jums kuo geriausias sėkmes ir tikiu, kad ji tikrai jį lyds.

Jurnalistas:

— Ačiū už pokalbį.

Jumoras

Valtas zoologijos sode klausia: — Kodėl toks ilgas žirafos kaklas? — Matai, — pasiskino sargas, — žirafos galva taip toli nuo kūno, kad jai toks kaklas tiesiog būtinas.

...

Sūnus klausia motiną: — Mama, kodėl Salamonas buvo pats protingiausias vyras? — Todėl, kad jis turėjo daug žmonių ir su visomis tardavosi.

...

Sūnus — tėvui, virtuvėje plaunančiam indus: — Tėveli, kiek jau metų tu tarnauji mamai? — ...

— Ką daryti, kad pienas nerūgštų? — klausia mokytoja Petriukę. — Palikti karvėje, — atsako Petriukas.

...

— Kaimynėle, jūsų tui vėl suėdė mano vištelę! — Gera, kad pasakėtė! Siandien jo neįtersiu.

...

— Kiek šilumos kambary! — klausia gabrovietis žmogus. — Penkiolika laipsnių, — atsako ji. — O galvė? — Dvidešimt. — Tada alidaryk langą!

...

— Kaip tau negėda, Mikaili Eini su senuku ir nepadėti jam. — Nesirūpink, Vladiak Juk tai mano senelis.

...

Vieną kartą mokinis nestėjo į mokyklą. Kitą dieną mokytojas jį paklausė, kas atsitiko. — Nebuvo kuo apsiręngti, — atsakė mokinis, — mama iškalbė mano kelnis...

— Kelių dienų jis vėl nestėjo į pamokas. — Tai kas gi dabar tau sutrukdė? — pasiteiravo mokytojas.

— Aš jau buvau beinas į mokyklą, pones mokytojav, — ėmė atkintis vaikas, — bet prie jųjų namų pamaukė, kad ant virvės džiūsta pono mokytoja kelnės, ir...

...

Berniukai kalbasi, širėdami televizorių: — Įsivaizduok, mūsų proseneliai nežinojo nei radio, nei televizoriaus, nei elektros. Kaip jie galėjo gyventi? — Dėl to ir numirė...

...

Vieną gabrovietį patraukė per dantį, kad apie juos yra daug anekdotų. — Teisingai! — atsivė tas. — Anekdotai kuriami tiksliai apie įžymius žmones.

...

Parinko Vilija KRISTAPAITYTĖ, Andriela LAKŠKINAITĖ, Asta RANDE, Dalia LEKAVIČIŲTĖ, Dalia BUDRYTĖ, Lina MORKONAITĖ.

Kultūros Atgarsiai

I. Turgenevas mirė 1883-ųjų metų rugsėjo 22 dieną netoli Paryžiaus. Minint tą 100 metų sukaktį Vilniaus „Literatūra ir menas“ primena, kokią plačią įtaką šis rusų literatūros klasikas turėjo Lietuvoje ir jos literatūroje. Dar būdamas jaunu gimnazistu Daugvapilyje Tumas-Vaižgantas (tada žinomas kaip Juozas Tumas) labai domėjosi Turgenevu ir ragino visai jauną poetą E. Steponaitį jį versti. Steponaitis spėjo prieš savo visai ankstyvą mirtį išversti dalį Turgenevo eilių prozos. Vėliau Turgenevo kūrybą Lietuvoje populiarino V. Mickėvičius-Kapsukas, K. Račkauskas-Vairas, A. Kriščiūkaitis-Aibės.

Daugelio Lietuvos rašytojų darbuose galima pastebėti Turgenevo įtaką. Tas nestebėtina, nes pasauline plotme tokie klasikai kaip prancūzų **Maupassant** arba Amerikos **Henry James** save vadino Turgenevo mokiniais. Birutė Masionienė, kuri ta tema rašo „Literatūra ir Menas“ puslapiuose, pažymi, kad Turgenevo įtaka ryški **B. Petkevičaitės-Bitės** kūryboje, ypatingai „Karo meto dienoraštyje“.

...

Londono Hammersmith rajono nedideliame Lyric teatre publika kas vakarą gausiai rinkosi, pamatyti Dostojevskio klasinį veikalą „Nusikaltimas ir bauda“. Dostojevskio veikalas, aišku, ne naujiena Londone, bet publika taip gausiai plaukė, nes veikalą režisavo iš Tarybų Sąjungos atvykęs Jurijus Liubimovas.

Liubimovas Maskvoje vadovauja garsiam avangardiniam teatrui „Taganka“. Panašiai kaip „Lyric“ Londone, „Taganka“ Maskvoje persto to naujus eksperimentinius veikalus (arba klasikinius veikalus eksperimentinėje formoje). Nors Liubimovas, kuris vartoja tik rusų kalbą, turėjo režisuoti kalbėdamas į aktorius per vertėją, jis ištingė pastatyti veikalą ant tokio aukšto meninio lygio, kad kritikai jį vadino genijum.

...

Izraelyje išleista nauja šiuolaikinių poetų kūrybos antologija, kuri ypatinga: visa ten sutelkta poezija turi vieną temą, — karo pasmerkimo. Antologijoje dalyvaujantieji poetai vienas po kito smerkia Izraelio karinę invaziją į Libaną, smerkiamas šalyje vis augantis militarizmas. Nemenka dalis eilėraščių su giliu skausmu atsiliepi apie skerdynes, kurios buvo prastos Sabros ir Satilos stovyklose Beirute, kur izraeliečių diriguojami faalangistai nužudė šimtus palestiniečių vaikų, moterų ir senelių.

Antologija susilaukė palankaus atsiliepimo darbiečių spaudoje, laikraščiuose „Davar“ ir „Al Hanišmar“. „Al Hanišmar“ sako, kad poetai gali didžiulius, kad jie stovi anti-karinio judėjimo pirmutinėje gretose, panašiai, kaip poetai stovėjo judėjimo prieš Vietnamo karą priekyje Amerikoje.

Tuo pačiu laiku Begino-Samiro partijos dešinioji spauda anti-karinę poezijos antologiją smerkia kaip „išdaviškę“ ir „priešui tarnaujančią“.

...

Amerikos dailininkai pradeda išsijudinti kovoje už taiką, už branduolinių nusiginklavimą, prieš intervenciją Centralinėje Amerikoje. Spalio pradžioje New Yorke buvo atidaryta didelė paroda

pavadinta „Dailininkai už branduolinių nusiginklavimą“ (Artists for Nuclear Disarmament), kurioje dalyvavo 86 vadovaujanti dailininkai. Gruodžio mėnesi Naujame muziejuje (the New Museum) Soho rajone atsidarys rinktinė 23 dailininkų paroda, pavadinta „Pasaulio galas: šiuolaikiniai žvilgsniai į apokalypsa“ (rašantis šiuos žodžius dalyvauja abiejose parodose).

Sausio mėnesį bus praves-ta plati akcija, kurios tikslas yra išreikšti pasipriešinimą JAV intervencijai Centralinėje Amerikoje. Tą akciją rengia plati dailininkų koalicija, pasivadinusį „Artists Call Against Intervention in Central America“. Planuojama turėti specialias parodas keliolikoje privačių galerijų, per kurias bus išreikštas solidarumas su Nikaragvos žmonėmis ir parama kovojančiai Salvadoro liaudžiai. Keli meno žurnalai pažadėjo pašvesti savo viršelius tai temai. Taipgi planuojama padabinti centralinę Soho rajono gatvę, West Broadway, didžiuliais Lotynų Amerikos revoliucinių judėjimų vadovų portretais: S. Bolivar, Zapatos, J. Marti, Ce Guevaros ir t. t.

...

Per ilgą laiką Panevėžio dramos teatras lošė ypatingą rolę Lietuvoje: kaip tai sako teatro kritikė Irena Aleksaitė, „Buvo renkamas aukšto intelektualinio-filosofinio lygio dramaturgija, keliatori aktoriams labai didelių reikalavimų, skatinanti emocijų-intelektualinę įtam-pą...“

Aleksaitė mano, kad režisieriui Miltinui pasitraukus iš vadovavimo, Panevėžio dramos teatras pradėjo laipsniškai keistis ir dabar turi gan skirtingą meninį veidą. Ji sako:

„Susidaro įspūdis, kad sukama lengvo repertuaro link, „šurpūs“ melodramos blogiausia prasme link...“

Ji nurodo, kad tokie veikalai kaip Krėvės „Žentas“ sudaro išimtį, bet kaip naujos orientacijos pavyzdžius paduoda veikalus „Albertas“, „Astunųjų dienų savaitė“, „Surūdijęs vanduo“...

Irena Aleksaitė savo nuomonę išreiškė pokalbyje prie apskrito stalo, kuris įvyko „Literatūra ir menas“ redakcijoje. Kiti teatro kritikai prie apskrito stalo buvo Darna Rutkutė ir Julius Lozoraitis. Taipgi dalyvavo literatūros kritikai Algis Samulionis ir Albertas Zalatorius ir filosofė Leonarda Jekentaitė.

Atrodo, kad Panevėžio dramos teatras turės perduoti geriausio Lietuvos provincinio teatro vainiką, ki-tiems. Gal Klaipėdos dramos teatrui, kuriame darbuojasi grupė aukštai talentingų jaunų aktorių? **R. B.**

ATSISTATYDINO KOMISIJA

Manila. — Atsistatydino prezidento Marcos paskirtoji komisija ištirti buvusio opozicijos vado Benigno S. Aquino nužudymą. Keturi buvę Aukštojo Teismo teisėjai savo laisše prezidentui pareiškė, kad jie atsisako iš savo pareigų dėl krašte esančio bendro įsitikinimo, jog komisija būsianti šališka. Jie siūlė sudaryti naują komisiją, kurioje būtų įtraukti asmenys iš įvairių visuomenės sluoksnių.

Daugelis iš opozicijos, o taip ir prez. Marco šalininkų, tvirtina, kad Benigno Aquino nužudė žmones „iš vyriausybės sluoksnių“.

KANADOS ŽINIOS

Montreal, Quebec

PRANEŠAME—KVIEČIAME

Pranešame ir kviečiame į L.L.D. susirinkimą, kuriame pravesime "Laisvės" vaju, prasidėjusį spalio 1 d. Apkalbėsime ir kitus kuopos reikalus ir ateities darbus. Tikimės, kad šiame susirinkime turėsime viešnia, tai "Laisvės" dabartinę redaktorę — Ievą Mizarienę, su kuria galėsime išsiaiškinti laikraščio problemas. Todėl kreipiamės į aldiečius ir "Laisvės" skaitytojus kviesdami dalyvauti šiame susirinkime, kuris įvyks Spalio-October 22 d. rusų svetaineje — 3447 St. Laurens St.

Pradžią 1:30 v. p. p.

Kviečia L.L.D.-jos Valdyba.

BITYNAS . . . VILNIAUS GATVĖJE

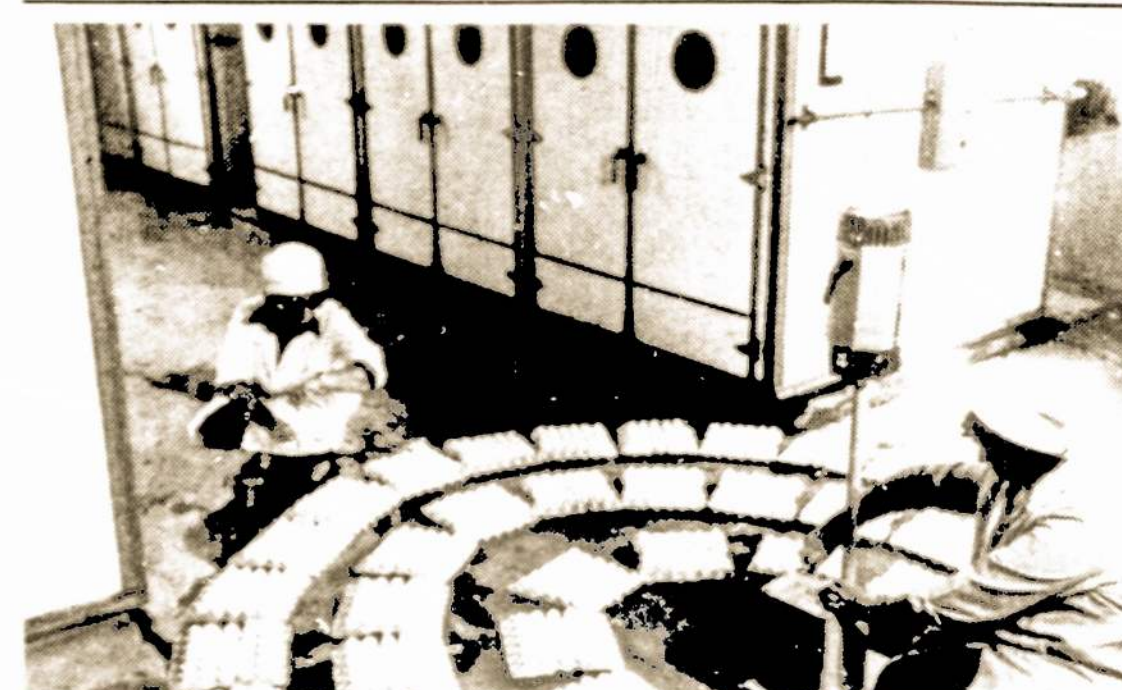
Nuotraukoje: Stasys Kučinskas su šiuo originaliu bičių koriniu. V. Gulevičiaus nuotrauka

Dabartinis Vilnius — mašinų, triukšmingų gatvių, pramonės imonių ir . . . medinųjų augalų miestas. Kai vasarą sužydi gatvės liepos, sklinda medaus aromatas, dūzgia bitės. Ir kur jos? Yra Lietuvos sostinėje Panerio daržininkystės valstybinis ūkis, o jame — vienas didžiausių respublikoje bitynų. Netoli miesto centro, pervažiuos modernų tiltą į gražią Lazdynų rajoną, asfaltuota gatvėlė Neries pakrante veda į šiltnamius. Čia yra pagrindinis miesto "vitaminų aruodas". Kai žydi agurkai, pomidorai, kitos daržovės, stikliniuose rūmuose zvimbą tūkstančiai bičių. Jos apdulkina žiedus, gausindamos derlių. Bet tai nėra vienintelė bityno paskirtis. Jis ūkiui duoda dideles pajamas, kasmet pateikdamas perkėjams kelias tonas kvapnaus medaus.

Bityno šeimininkas Stasys Kučinskas ketvirtį amžiaus atidavė darbštuolėms bitėms, kurios apdainuotos lietuvių liaudies dainose, kurios iš amžių puoselėja ir puošia dorą šeimininko sodybą. Kučinsko bitynas — 120 šeimų. Ir kiekviena per vasarą, ypač kai išvėžama į Šalčininkų arba Varėnos miškus, vien iš viržių prineša trisdešimt kilogramų medaus.

Stasys Kučinskas meilę bitėms paveldėjo iš savo senelio, žinomo Utenos krašte bitininko.

Juozas Budrys

Daugiau kaip pusantro milijono viščių šiame išperinta Šiaulių rajono Ginkūnų tarybinio ūkio inkubatorijoje. Jie parduoti aplinkinių ūkių paukščių fermoms, rajono gyventojams.

Nuotraukoje: Inkubatoriaus operatorės Juzė Šliaužienė ir Filomena Adomaitienė ruošia kiaušinius švitinti perinimui. A. Dilio nuotrauka

Draugauja miestai

137 Tarybų Sąjungos miestai palaiko ryšius su 318 kapitalistinių bei besivystančių šalių miestais 59 pasaulio šalyse. Tarybų Lietuvos sostinė Vilnius ir Kapsuko miestas yra Pasaulinės susigiminiavusių miestų federacijos nariai. Ši federacija buvo įsteigta 1957 metais Eks-le-Bene įvykusioje steigiamoje konferencijoje. Pati idėja miestų bendradarbiavimui gimė Antrojo pasaulinio karo metu, kai šio nedidelio Prancūzijos miesto vadovai kreipėsi į Stalingrado miesto gyventojus su pasiūlymu bendradarbiauti.

Vilnius palaiko draugystės ryšius su Joensu miestu Suomijoje, Pavijos miestu Italijoje, o Kapsukas giminiuojasi su Kokolas miestu Suomijoje.

Nuo 1970 metų šie Tarybų Lietuvos miestai išvystė platų bendradarbiavimą su savo partneriais. Sistemingai keičiamasi delegacijomis, jaunimo, sportininkų grupėmis, organizuojami bendri specialistų simpoziumai, įvairios parodos.

Ne kartą Joensu bei Kokolas miestų gyventojai žavėjosi Vilniaus ir Kapsuko savi-veiklininkų koncertais. Laukiami šiuose miestuose ir Tarybų Lietuvos meno meistrai, kurie gastrolių metu Suomijoje būtinai užsuka į Joensu ir Kokolą, ten surengia draugystės koncertus. O vilniečiai ir kapsukičiai labai domisi giminingų miestų kultūros dienų renginiais, kurių metu vyksta svečių koncertai, susitikimai, viešiasios parodos. Ne tik specialistams, bet ir daugeliui

vilniečių gera išpūdi paliko Joensu miesto architektų darbų paroda, kurios metu buvo surengtas bendras seminaras.

Norėčiau pacituoti Joensu architektu Arvo Ikoneno žodžius, kuriuos jis parašė žurnale "Pasaulis ir mes": "... Bendradarbiavimas tarp Joensu ir Vilniaus architektų gali būti gražiu pavyzdžiu daugeliui: kasmet mūsų kolegų ratas plečiasi, atsiranda vis naujos bendradarbiavimo formos. Užsimezgė darbiniai kontaktai tarp įvairių specialistų grupių, ir yra palanki dirva šiems kontaktams plėsti."

Nors Vilnius žymiai didesnis miestas už Joensu, bet svarbiausia — žmonės. Vilniečiai visuomet linksmi, draugiški, rimtai ir dalykiškai sprendžiantys jiems iškilusius klausimus.

Pasaulinė susigiminiavusių miestų federacija daug nusi-veik, padėdama jiems pasiekti miestų ūkių tvarkymo, jų planavimo bei vystymo, švietimo, medicininio gyventojų aptarnavimo gerinimo patirtimi.

Pagrindiniu savo veiklos uždaviniu Federacija laiko kovą prieš karo grėsmę, užtaikos išsaugojimą. Tuo tikslu organizuojamos gimininguose miestuose įvairios akcijos, kuriose aktyviai dalyvauja Tarybų šalies miestų visuomenė.

Pasaulinė susigiminiavusių miestų federacija tarnauja kilniam tikslui, suburdama miestus — brolius, miestus — draugus kovai už bendrą planetos laimę — taiką.

J. Mackevičius

AKTORIAUS DOVANA MIESTUI

A. Ostašenko nuotraukoje: Kazys Tumkevičius prie savo surinktų knygų.

Siaulių dramos teatro aktorius ir režisierius, Lietuvos TSR nuspelęs artistas Kazys Tumkevičius kelias dešimtis metų kaupė biblioteką teatro ir kino meno klausimais padovanojo savajam miestui.

Pirmoji knyga buvo įsigyta prieš penkiasdešimt metų, — prisimena dabar Kazys Tumkevičius, meliliai glostydamas dailiai išrikiuotus toms, — tada, kai staliumi dirbau. Tos knygos man ir kelią į seną parodė...

Susidomėjimas vaidyba buvo toks didelis, kad greitai jaunuolis tapo Marijampolės (dabar Kapsuko) mėgėjiško dramos ratelio nariu, o vėliau ir pats jam vadovavo.

Kartu su režisieriumi vaikštome po kambarį, nuo vienos lentynos sukame prie kitos. Beje, šias lentynas pats režisierius ir sumeistravo. Gražiai išrikiuotos knygos, nuo laiko pakelti žurnalai, aplankai su laikraščių iškarponėmis. Tai ne tik recenzijos apie šiauliečių pastatymus, apie suvaidintus vaidmenis ar gastroles. Bibliotekoje gausu pačios įvairiausios literatūros teatro, aktorius meistriskumo klausimais, deramą vietą užima įvairiausių metų leisti pjesių rinkiniai. Ir ne tik lietuvių kalba. Daugelis leidinių reti, beveik unikalūs, kai kurių šiandien vos keletas egzempliorių Lietuvoje bešleiki. Visko buvo gyvenime, tačiau Kazys Tumkevičius net sunkiausiais karo metais nė vienos knygos neišleikė į šiltesnį drabužį ar duonos puskepalį. Teatras ir knyga

liko visam gyvenimui šventais dalykais. Mokydamasis Kauno dramos studijoje, dirbdamas Marijampolės ar Siaulių teatruose, liko ištikimas savo aistrai: bet kuri knyga apie teatrą papildydavo jo biblioteką.

Režisierius rodo 1921 metais išleista "Ameriką partiją", su ypatinga pagarba nuo lentynos ima "Kultūros" bendrovės 1924 metais Šiauliuose išspausdintą knygėlę "Sodžiaus teatras" ir pirmą lietuvišką K. Stanislovskio "Aktoriaus saviruošės" tomelę. Per ilgus metus rinkta literatūra labai vaizdžiai pasakoja, kaip į Lietuvos teatrą skynėsi kelią didžiojo Stanislovskio sistema, kaip tvirtėjo realizmo pagrindai mūsų aktorių vaidyboje. O kiek čia B. Sruogos, P. Vaičiūno, B. Dauguviečio, A. Cechovo, M. Gorkio knygų!

Siaulių viešosios bibliotekos darbuotojų, kuriems pavesta sutvarkyti Kazio Tumkevičiaus surinktą literatūrą, sudaryti išsamius katalogus, laukia nelengvas, bet įdomus darbas. Čia surinkta tiek įvairiausių žurnalų ir laikraščių, kad juos sudėliojus reikiama tvarka, gautume gražų lietuviškojo teatro istorijos vaizdą. O kur dar gausybė nuotraukų, spektaklių afišos...

1931 metų rugsėjo 23 dieną Siaulių valstybės teatro skyrus žiūrovams pirmą kartą parodė savo spektaklį. Tai buvo K. Gocio "Princesė Turandot". Su didžiule pagarba išsaugota pirmoji viešo spektaklio afiša dabar užima prideramą vietą šalia Kazio Tumkevičiaus surinktų knygų.

Didelis turtas tai, ką padovanojo miestui teatro aktorius ir režisierius. Kai visos knygos ir žurnalai bus sutvarkyti, šiuo lobiu galės naudotis ne tik aktoriai, literatūros ar teatro kritikai, bet ir visi scenos mylėtojai. To ir siekė Kazys Tumkevičius, dovanodamas savo biblioteką miestui: dabar ji priklausys visiems.

Jonas Ruminas

POETIŠKAS RUDUO DRUSKININKUOSE

Jeigu mėgstate poeziją, atvažiuokite rudenį į Druskininkus, kai klevų ir kaštonų lapai nusidažo ugnies varšomis. Atvažiuojant saulei, sekmdienio popietę, galėsite ir valias pasivaikščioti geltonu sugūdanciu kiliu ir pasigrožėti rudeniniais medžių apdais. Rudens gamtovaizdis turėtų pats tinkamiausias fonas poezijai, tačiau tą dieną eidami pro Čiurlionio paminklą parko link ar priešiną — pro bažnyčią ežerelio link kuo artimiausiai suvoksitės, kad žodžiai nepajėgia perteikti jus supančio grožio. O poezija yra žodžių menas, niekaip negalintis įsibrauti į šį padūmavusį, kaštokio šventumo kupiną orą. Nes ko vertas žodinis vaizdas prieš siautulingą spalvų orgiją virš miestelio kapinių arba kruvinom uogom apibūti šermūnų geltono klevų fone?

Zinoma, tokios mintys kyla kartais su žavingos akimirkos keirais ir kartu su jais praėina, nebent primindamos, kad žodžiai turi prasmę — papildomą intelektualų turinį, kurio neturi kitų menų „medžiagos". Be abejonės, kiekvienas kitaip regime gamtovaizdį, kitaip suvokiame poetinį tekstą. Galbūt norint pamatyti pasaulį tokį gražų, koks jis yra, reikia atsiskaityti teatralizuoto pasivaikščiojimo, kuriame vienas kitam vaidiname jausmingą komediją. O gal paties pasaulio gražumas tėra pavojingas mitas, grasantis „numeliuoti" poeziją į vieną vagą ir pagaliau visai palaidoti? Šeip ar taip, atsikrotyje iš apvaigimo, mes, poezijos mylėtojai, žodžiuose pradėdami ieškoti kelio atgal. Vieni teigiame, kad jis slypi kalbos ritme ir skambesyje. Kiti — kad prasmėje, vieni tvirtiname, kad poezija turi perteikti emocinį mūsų gyvenimą, kiti — kad svarbiausias joje yra vaizdas. Tikriausiai teisingas tas, kuris, teigdamas, viena, nepaneigiamas kito, nes iš vieno taško neįmanoma apėmti pasaulio, vadinamo poezija. Savo pasivaikščiojimo metu mes irgi nepamatyse nieko daugiau, tik šį spalvingo pa-

saulio vaizdą. Todėl, užuot stengęsi jame įveikti vienintelę tiesą, pamėginkime paprasčiausiai pasigrožėti juo, kaip grožinės rudeninio gamtovaizdo.

Man regis, poeto širdyje nuolat grumiasi du potraukiai: noras dainuoti ir notas išsakyti. Kiekvienas poetinis tekstas yra vienkartinė šio potraukio harmonijos išraiška, neturinti pastovios formulės. Turbūt atskirai potraukis dainuoti mums atsiskleidžia kaip muzika, potraukis išsakyti — kaip filosofija. Tačiau negalima teigti, kad poezija yra muzikos ir filosofijos hibridas. Ji atsiranda taip pat, kaip ir pasaulis — iš jėgos ir formos, iš šviesos ir tamsos, iš vyro ir moters. Poetija sukurama iš žodžių, kurie savo ruožtu žymi mus supančio pasaulio daiktus ir reiškinius. Šia prasme poezija yra trečiajais produktais, išskleidžiantis dvi transformacijas ir be galo nutoles, nuo pirmaprados jėgos bei formos. Taip bent atrodo iš pirmo žvilgsnio.

Jeigu jau savo svarstymus pradėjome nuo pasaulio pradžios, geras tonas reikalauja, kad veiksmas vyktų prie paties Adomas ir Ieva. Mes puikiai žinome, kuo baigėsi ši istorija: sėtoniško žalčio bendrininke įsiūle Adomui obuolį, ir jis liko sugundytas pažinti pasaulį. Tam jis pirmiausia turėjo (ar bent turėtų turėti) įvardyti daiktus. Sunku pasakyti, ar toks kelias buvo teisingas. Greičiau — neįsivaigiamas. Įvardytas pasaulis iš vieno tapo daugeliu, procesas išsiskleidė į galybę procesų, susiklojo į mikrokosmą ir makrokosmą. Adomui visi šie dalykai buvo aiškūs, levo jis neįvardino, bet jų vaikai po aprioriniu įvardijimu jau nebe- rado tikrosios pasaulio gyvybės. Net gerį ir blogį Kainas, matyt, palaikė metafizinėmis savokomis, ir tai leido jam nužudyti brolį.

Ivykus šiai kraujo aukai, poetiškai galvojant, atsirado būtinybė įveikti Adomo sukurtą leidinį kalbos barjerą, skiriančią mus nuo tikrovės. Ilgi žmonijos

amžiai išstobulino verbalinę ir neverbalinę šio įveikimo techniką. Verbalinė technika pagimdė filosofiją ir poeziją, jos abi savo priemonėmis kuria formas — tilius, kuriais būtų galima sugrįžti atgal į tikrovę.

Jeigu šį mitologinį ekskursą priimsime už gryną pinigą, galėsime tvirtinti, kad antrasis žingsnis buvo žengtas priešinga kryptimi — negu pirmas. Jeigu kalba atsirado iš noro įvardyti būtį, tai poezija yra jos nuvardijimas. Kalba panaudojama sukuriant formai-ženkliui. Žodžiuose išblaskytas pasaulis poeto dvasiniu įgėju lauke kaupiasi aplink kūrinio ašį, kol įsikūnija uždarame formos organizme. Kuris gali atverti vartus į nevardinę tikrovę, įvykdyti atgalinę transformaciją, nes pats yra šios tikrovės ekvivalenas.

Šių globalinių vizijų aktyvaizdo kiek nublanksta klausimas, kuris potraukis (dainuoti ar išsakyti) emė viršų konkrečiame kūrinyje. Koks skirtumas — jutimiškumas ar intelektualumas vyrauja tekste, jei gali gale sukuriamą poetinę formą? Jeigu nevardinę tikrovę laikysime nedalomu monolitu, turėsime ne- užmiršti, kad kūrinys (forma-ženklas) jokių būdu jos neat- skleidžia vienodai, t. y. vienodai nepašalina visų klūčių į su- voki. Čia kalbama apie formos- ženklo kryptį (polariskumą). Jeigu jis nukreiptas į mūsų ap- tartą pusę, vadinasi, tekstas yra poetinis. Jeigu — priešinga (t. y. kalbos, autoriaus asmenybės ir pan. eksponavimą), vadinasi, tekstas tik apsimeta poetiniu.

Poezijos jutimiškumo ir intelektualumo problema nelieka sa- lia visų šių dalykų. Noras dai- nuoti yra guminingas jėgal, no- ras išsakyti — formai. O jos abi visada išauginą pažinimo medį, kur jutiminė teksto pusė laiko intelektualiąją kaip medis žaltį, gundantį ragauti uždraus- tą vaisių.

Poetinis kūrinys tartum svy- ruoja tarp jutimiškumo ir inte- laktualumo. Vieni atveju jis susizavi savi ir pamažu ne- tenka prasmes, kitu — virsta

šalta logine konstrukcija pana- šia į rebusą.

Kūrinio jutimiškumo bei inte- laktualumo santykį suranda au- toriaus intencija, neįsileidžianti savo sferą jokių samprotavimų. Jeigu mes nuodugniai apmisti- tume kūrinio išorinę formą, su- žetą, metaforas, ritmą — gar- sinę struktūrą, iki smulkmenų suprojektuotume visa tekstą, bet vykdymui nepasiektume intuicijos, staiga pastebėtume, kad neturime žodžių užpildyti savo rūmų. Kitaip sakant, mes gali- me kelti poetinę formą vis daugiau kanoninių reikalavimų, bet šiuo keliu ne kiek nepriar- tesime prie tikslo — poetijos. Gal todėl naujos poetų kartos su tokiu triukšmu ir įpirsiu lau- žo senus kanonus ir su tokia tylia bei susikaupimu kuria nau- jus arba po kiek laiko atgaivi- na senuosius, supratuos, kad ne kanonas lemia poetiškumą.

Pabaigai lieka klausimas: ko- del šie apmąstymai turėjo vyk- ti rudens popietę sekmdienį Druskininkuose?

Todėl, kad, krintant lapams, miestelio vidury darosi pana- šus į teatro sceną ir savaime nutraukia tiesioginius ryšius su erdve ir laiku. Toks scenovaiz- dis gali pritikti kokiam nors „gy- venimiskai dramai", gali reikšti poezijos situaciją ar pagyventi pasivaikščiojimo su šeima idil- ją. Tepasirenka poezijos mylė- tojas antrąjį regėjimo būdą, ir galbūt jam taip pat pasirodys, kad jutiminė poezijos šerdis pa- naši į lapuočius apaugusius se- nuosius Druskininkus nuo kapi- nių iki naujųjų vandens gydyk- lų, su bažnyčia viduryje, saugo- ma didingų maumedžių. Aplin- kui plyti intelektualūs pusų miškai...

Ties Ratnyčėles žiotimis la- puočiai prisilieja prie Nemuno, kaip ir puslankiu juos apsupe- pygliuochiai. Upe neša po me- džiūsi savo drumstus vandenis, metų laikai košias pro suriz- gusias šakas, o už upės tikriaus- siai viskas atrodo kitaip.

Kornelijus PLATELIS

Komjaunimo Tiesa

Ivairios žinios

NUMIRĖ NEW YORKO KARD. COOKE

New York. — Spalio 6 d., aštuonerius metus sirgęs kraujo vėžiu, numirė kardinolas Terence Cooke, New Yorko arkivyskupas, 62 m. amžiaus.

Jis buvo gimęs Manhattan 1921 m. kovo 1 d. ir augo Bronx. Kunigu išventintas 1945 m. kardinolo Spellmano, kurio vieton, anam mirus, jis popiežiaus buvo paskirtas.

Jis vadovavo New Yorko arkidiecezijai, kurioje esama arti dviejų milijonų katalikų. Velionis kartu buvo ir JAV kariniu vikaru. Jis buvo griežtas kovotojas prieš abortus ir 1981 m., kai buvo minima 40 metų sukaktis nuo Pearl Harbor užpuolimo, jis suėjo į konfliktą ir su kai kuriais bažnyčios dignitarais. Jis pareiškė, kad yra teisu vystyti ir laikyti ginklus, kurie prilaikytų priešą nuo užpuolimo veiksmu. Kiti dvasininkai jį kritikavo, kad jis laikas galimu riboto pobūdžio branduolinią karą. Katalikų kunigų didžiama pasiskaldė už tai, kad branduoliniai ginklai esąs nemoralūs dalykas.

Kardinolo Cooke laidotuves spalio 10 d. dalyvavo daug bažnyčios, politikos ir visuomenės atstovų. Jo palaikai įdėti į kriptą po šv. Patrieko katedros pagrindiniu altoriumi.

Geneva. — Čia kalbama, jog Tarybų Sąjungos atstovai pasitarimuose dėl nusi-ginklavimo mano, jog Ameri-ka į reikala žiūri nerimtai, ir ketina nutraukti tolimesnius pasitarimus gal net ligi to laiko, kai bus išrinktas naujas JAV prezidentas.

Madrid. — Ispanijos užsienio reikalų ministerija patvirtino britų laikraščio žinią apie tai, kad ispanų saugumo agentai buvo sulaikę argentiniečių grupę, kai jie 1982 m. britų-argentiniečių karo metu dėl Falkland-Malvinų salų stengėsi prasiveržti į Gibraltarą. Manoma, kad jie norėję įvykdyti teroristinius veiksmus prieš Gibraltarą, kurį administruoja britai, bet prie kurio pretenzijas reiškia Ispanija.

Varšuva. — Karinis teismas nuteisė buvusios Solidarnosc unijos lyderį Janusz Palubickį, kuris iš pagrindžio vadovavo opozicijos tinklui Poznanėje. Kaltinamasis gavo ketverių metų kalėjimo. Tuo tarpu čia buvo paskelbta, kad Šveicarijos teismas Luzanoje nuteisė įvairiomis kalėjimo bausmėmis lenkus, kurie pernai buvo įsibrovę į Lenkijos ambasadą ir reikalavo pinigų bei įvairių politinių nuolaidų iš Lenkijos vyriausybės.

SKAITYKITE IR
REMKITE LAISVĖ

VAJUS

GAVIMUI "LAISVĖ" NAUJŲ SKAITYTOJŲ IR
ATNAUJINIMUI UŽSIBAIGUSIŲ
PRENUMERATŲ

VAJUS PRASIDĖJO SPALIO 1 IR TĖSIS
IKI ŠIŲ METŲ GRUODŽIO 31 D.

Kviečiame į Talką

Kviečiame į talką visus buvusius vajininkus ir labai laukiame naujų vajininkų. Gerai susiorganizuokime šiam darbiui ir veikime su pirma vajuos diena. Rūpinkimės aplankyti kuo daugiausia namų vajuos reikalu ir kalbinti žmones užsisakyti "Laisvę."

DOVANOS VAJININKAMS

1-ma \$50; 2-ra \$45; 3-tia \$40; 4-ta \$35; 5-ta \$30; 6-ta \$25; 7-ta \$20; 8-ta \$15; 9-ta \$12; 10-ta \$10.

KREDITAVIMO PUNKTAI

Kontestantams kreditavimo metodai tokie: už naujus skaitytojus 1 punktas nuo 5 centų, už atnaujintą prenumeratą 1 punktas nuo 25 centų. Už aukas arba pelnus nuo parengimų 1 punktas 50 centų.

KREDITA UŽ AUKAS DUOSIME KONTESTANTAMS (VAJININKAMS) TIK JEIGU JIE PATYS PRIŠIŲ PINIGUS. PINIGAI GAUTI PER KITOS NEBIS KREDITUOJAMI VAJININKAMS.

\$20,000 FONDAS

Apart jeigu už prenumeratą ir skelbimus, turime ieškoti kitokių šaltinių biudžeto sukėlimui, kad "Laisvė" gyvuotų. Per šį vajų sieksime ir vėl šiam svarbiui reikalui sukelti \$20,000 fondą. Tai padarysime aukomis ir pelnu nuo parengimų.

Užsakykite "Laisvę"
Savo Giminėms Ar
Draugams I Lietuva. Jie
Bus Jums Dekingi Už Tą
Dovaną

"LAISVĖS" KAINOS AMERIKOJE
IR UŽSIENIUOSE:

Amerikoje \$12.00 metams, \$6.50 pusei metų.
Kandodoje \$15.00 metams, \$8.00 pusei metų.
Lietuvoje \$15.00 metams, \$8.00 pusei metų.
Kitur užsieniuose \$15.00 metams, \$8.00 pusei metų.

Visais vajuos reikalais rašykite:

Laisvė

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417

Vacationing in Lithuania, August, 1983

Continued from last issue

That afternoon an invitation had been extended to us by Vytautas Zenkevičius to visit him at the Ministry building and we did so with pleasure. There we also met with Richard Vaigauskas (whom I had met in N. Y. at a concert) and Romas Petruskas. We had a lively and very enjoyable talk with them and then went to lunch at a fancy restaurant with Vytautas and Romas where we truly enjoyed the excellent food and good company. Vytautas is our old friend from his many visits to America and Romas we have known for many years in our travels to Lithuania. We thanked them for their hospitality and returned to the hotel to find waiting for us composer V. Barkauskas and his lovely wife who had been brought to meet us by Leonarda Mickevičienė, a dear friend who was almost a daily visitor and a great help to us. It was my first meeting with Mr. Barkauskas and we had a lively talk about both Lithuanian and American music, about our Lithuanian choruses in America and he gifted me with a recording written by him, "Nusilenk savo Žemei" and also gave me some music that I might be able to use in my work. During that time, there was a knock on the door and in came Vytautas Kazakevičius, another dear and old friend from his time in America and also a Florida visitor. The conversation livened up, we had snacks and refreshment and all had a very enjoyable afternoon. Just after they all left, another old friend stopped in on his way home from work Povilas Tamuliūnas, composer and dear man that we have known since we participated in Dainų Sventė 1965, which due to him, was a most enjoyable event never to be forgotten. We talked about his family . . . he told us that he has a new family . . . lovely wife and the addition of a new baby. We wished him well with his new family and hoped that we would see him again soon. That evening we also visited with writer B. Raguotis and his wife Genė whom we have known for many years. The evening passed very quickly as the conversation was most interesting. During the weeks, we also had several visits from composer and choral director Augustinas Kepenis, whom we also met in 1965. We had not met since that time, but I told him that he looked very good and he said that he has been well enjoys his work, so there was much to talk about and think back to the wonderful days gone by. He, also, gave me some music, one written by him and other choral works.

Early the next morning, we traveled to Kaunas with our very dear and old friend, Pranas Karlonas (Tėviškes Draugija), whom we had seen and lunched with previously. He was very interested in knowing that we had seen and done and spent the entire trip taking notes. Arriving in the old part of Kaunas, waiting was my mother's sister Onelė Davidienė and her family and friends waiting patiently for us. Some of the friends were old and some new. Amongst the group was Antanas Bogdanas, who not too long ago visited America and St. Petersburg and we became

HELEN JANULYTE

very friendly with him. It was wonderful to see everyone. As usual, everywhere we went, the table was overflowing with many good foods to savour and toasts with champagne. Then it was time for the singing as my aunt Onelė has a beautiful voice and we all joined in with her which made for a truly fun day. We gave our thanks, kissed and hugged and it was time to return to Vilnius, and more conversation with P. Karlonas on the way home. By this time, we were really tired, but very content that we were able to visit with most of our relatives at their various homes.

We woke up early with another beautiful day in store. An early morning visitor was Ilona Bukienė (Rotomski's daughter) from the radio station who was very pleasant and easy to talk with. She asked our views of what we had seen, about Lithuanians and their culture in America, about our chorus in St. Petersburg and about the progress we had seen since our last visit to Lithuania. We were able to answer easily, for we had seen for ourselves the great progress Lithuania has made over the years in every facet of life. She was pleased that I would speak also in English as the radio broadcasts have many American listeners. We thanked her and wished her success in her work. As she left, we had a surprise visit from Birutė Boreišienė, Editor of the "Tarybinė Moteris" magazine which we receive in America. A charming and happy lady who expresses herself very well when she speaks and we spent about two very pleasant hours with her.

It was time for lunch and Audronė and Vytautas came to lunch with us. While we were eating at the Neringa Restaurant, Audronė spotted composer B. Gorbalskis sitting at a nearby table and invited him to come to meet with us. It was our first meeting with this very popular composer and he was charming, witty and had a great sense of humor. He informed us that a concert of his music was to be on T.V. late that night, which we watched and thoroughly enjoyed. He promised to come the next morning with some music, which he did, and also gave me one of his latest recordings which I much appreciated. We thanked him.

Next on our list of activities, was a trip to the "Karių Kapinės", the war veterans cemetery. Arrangements were made with another old friend, Laurynas Kapočius, who is very well acquainted with the cemetery and knows just where to find all the familiar resting places of dear friends departed. We walked and talked for quite some time and placed flowers on the graves of our many past friends, both from Lithuania and America, including Sasna. At that time, Mr. Kapočius was spending his time at his summer home not far from Vilnius in a very peaceful and quiet area which he showed us. He is a very kind, knowledgeable and "from the heart" friend. Our day ended with a visit from Robert and Ona Ziugžda whom we had been trying to reach for a few weeks. They learned that we were at the Neringa quickly, having

been on vacation, and we renewed an old friendship that began many years ago. The next day was the preparation for our farewell party, and at the suggestion of Jonas and Njole Tylas (our relatives whom we mentioned earlier), we decided to have the get-together at their summer home near Vilnius as the day was warm and beautiful, they had plenty of room for everyone and for all to have a wonderful day in the country with lots of fresh air and beautiful surroundings. After everyone had gathered at the hotel, we all piled into several cars and it was off to the country for a wonderful family gathering. Everyone brought food and refreshment and helped in getting everything organized . . . the tables filled to capacity with just about everything from soup to nuts and the feast was on. We talked, laughed, sang, reminisced, recorded farewell speeches, sang some more and had just a plain old "good time" . . . a day we will long remember. We thanked our hosts and said our last goodbyes to some . . . others were coming to the airport to see us off. On the way back, Audrone and Vytautas knew of a hall in Vilnius that was having a concert and quickly managed to get tickets just as the concert was about to begin. The concert featured an organist, a violinist and a tenor, all very enjoyable and a treat to listen to. It was back to the hotel to finish packing for our flight back to America. We were happy to have seen and done so much, but sad in a way, for we knew that tomorrow would come too soon. It was off to sleep with so many wonderful days to dream about. The last morning in Lithuania . . . where did the time go? Soon our room was filled with relatives and friends all chattering as we waited for our departure to the airport. There was a note of sadness and anxiety in the air with everyone having something to say at the last minute . . . will we be back soon, will we write soon and so on. In a short time, Algis Kusta and Pranas Karlonas from "Tėviškes Draugija" arrived to take us to the airport. There we found Augustinas Kepenis and Algimantas Lopas waiting to wish us a safe and happy trip home. We had scarcely enough time to kiss and hug, say our goodbyes to everyone and thank them all for a truly wonderful vacation. With tears in our eyes and bouquets of flowers in our arms, we boarded the plane, not before reassuring them that we would return again soon to meet with them and to visit the beautiful country of Lithuania.

[The end]

Bonn. — Čia skelbiama, kad šį savaitgalį Vienoje, Austrijos sostinėje, susitiks Fed. Vokietijos užsienio reikalų ministras Hans-Dietrich Genscher su Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministru Andrejumi Gromyka. Abiejų šalių užsienio reikalų ministrai paprastai susitikinėdavo New Yorke per Jungtinių Tautų gen. asamblėją, bet šiemet Gromyka nevyko į New Yorką dėl įvykių, susijusių su Pietų Korėjos lėktuvo nušovimu. Manoma, kad abu ministrai diskutuos aktualiusius politinius klausimus, jų tarpe JAV branduolinių raketų dislokavimą Vakarų Europoje.

60 metų skaito "Laisvę"

Prasidėjo "Laisvės" vėjus gavimui naujų skaitytojų ir atnaujinimui senų prenumeratų. Labai svarbu "Laisvei" išleisti gauti aukų, kurie labai reikia.

Nuvažiuojame į Manhattan, 14-ąją gatvę pas Anną Quater, kurios prenumerata jau baigėsi.

Anna "Laisvę" pradėjo skaityti 1923 m. Per tos 60 m. prenumeratą užsimoka ir kiek iš išgali aukoja. Šį kartą sumokėjo prenumeratą ir davė \$15 auką "Laisvės" išleidimui.

Anna Quater tame name 5-ajame aukšte gyvena daug metų. Kol buvo jaunesnė ir sveika galėjo laiptais laiptuoti, o dabar, sulaukusi 87-erių metų, kojomis skaudant, nes sutinusios, nebega-li batus apsauti, o maisto kasdien reikia eiti parsinešti, neturi šaldytuvo, gi vasarą maistas labai greitai genda. Tai tikrai yra vargingas gyvenimas. Jeigu ji būtų pasiturinti, gautų, kas patarnautų.

Anna gauna mažą pensiją, turi mokėti nuomą, elektrą ir už dujas, tai mažai kas pragyvenimui belieka.

Linkime Annai sveikatos ir ištvermės. N.P.V.

Moterų klubo narėms

Antradienį, spalio 18 d., 2 val. po pietų įvyks Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Prašome nars dalyvauti, nes jau senokai nebuvome susirinkusios, o reikalų turime daug. Valdyba

Pranešimas

Spalio 23 d. sekmadienį LDS pirmoji kuopa rengia šį sezoną pirmą draugišką suėjimą — susirinkimą, su vaishėmis ir loterija kurioje galėsite ką nors laimėti. Kviečiame gausiai suėti sekmadienį, 1-ąją val. po pietų į Laisvės salę, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Pirmosios kuopos rengėjai

Washington. — Atsistatydinus kontroversiniam vidaus reikalų sekretoriui James Watt, prez. Reagan ieško naujo kandidato, bet, kalbama, kad jis susilauks Senato demokratų pasipriešinimo dėl įpėdinio patvirtinimo. Ligšio sekretorius Watt buvo geriausias taiknys, demokratams kritikuojant Reagano administracijos politiką.

BRIEFS

Right-to-die organizations have never seriously considered that a time would come when thousands, possibly millions, would need death and need it quickly. The time for such consideration has come. Unless a process that now seem inexorable is halted, there will be a nuclear war . . . Consider the plight of those who are, say less than one hundred miles from ground zero of a nuclear strike, and do not immediately die. What are some of the possibilities?

One could wake up in a charred body, and spend a few days in unimaginable agony waiting to die of infection. Spared that, there is the immediate prospect of no uncontaminated air to breathe, no uncontaminated food to eat, no uncontaminated water to drink. The process of dying is extended slightly. Spared that, one begins the count-down of dying miserably from radiation illness; the process of dying is extended still more. People in any of these circumstances would prefer to die as quickly as possible.

What shall we do, those of us who fear life after a nuclear war infinitely more than we fear death? We should fight with all our strength and knowledge against nuclear war when we are still living.

* * *

Don't forget L D S Arts & Crafts Festival Sunday, October 23, in Laisvė Hall. Look over your things, and I am sure you will find something you can donate. See you there.

* * *

From Anthony Bimba's Diary:

January 19, 1943

Berlin bombed 2nd time. Started editing the L.L.D. book for 1943

January 31, 1943

Laisvės shareholders meeting. Better than we expected, about 150 attended. Two thousand dollars raised. Banquet also very good. I wrote the main resolution and greetings to the partisans of Lithuania and the Lithuanian divisions of the Red Army.

February 1, 1943

Stalingrad! Only a small group of nazis still holding. Last night the Red Army captured 17 generals, including Marshall Paulus! Over 300,000 nazis were trapped.

February 14, 1943

In Philadelphia. Fairly good meeting. Collection for the medical aid amounted to \$611. While going from the meeting the local papers carried streamers that the Red Army captured Rostov and Voroshilograd.

February 15, 1943

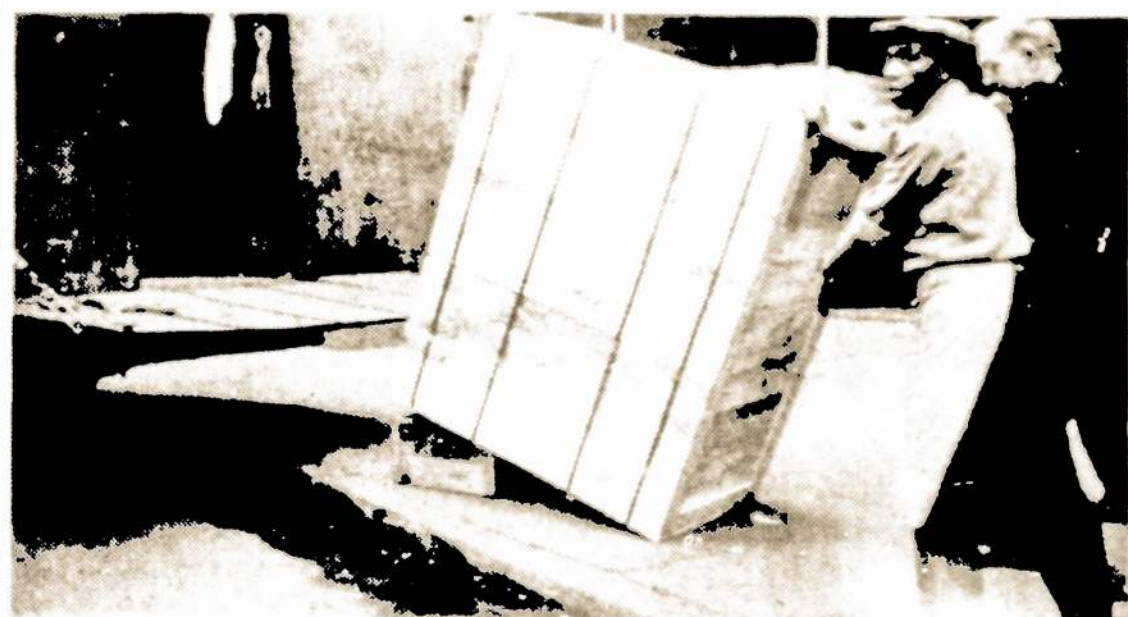
Very cold, coldest day for many years.

February 26, 1943

Finished reading Upton Sinclair's "Between Two Worlds." Enormous book — 860 pages! It's more of a reportage than a novel. Writing a review for "Sviesa."

February 28, 1943

South Boston. A good meeting. Raised \$2,600 for the ambulances. Worcester, Mass. Fairly good meeting. Collected \$370 for the same purpose.

Anthony Bimba and the help delivering aid to Lithuania packages for shipment in 1943.